

PLA DE FORMACIÓ PERMANENT DEL PROFESSORAT DE LES ILLES BALEARS

2008-2012

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació i Cultura

Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat

ÍNDEX

Presentació de la consellera d'Educació i Cultura	1
Presentació del Servei de Formació Permanent del Professorat	3
1. Principis orientadors per a un model de formació permanent del professorat a les Illes Balears	4
1.1. La formació permanent del professorat a la Llei orgànica de l'educació (LOE)	5
1.2. La formació permanent i les línies prioritàries d'actuació de la Conselleria d'Educació i Cultura de les Illes Balears	5
1.3. La formació inicial i la formació permanent	5
1.4. La formació permanent lligada a processos d'innovació educativa contextualitzats al centre educatiu	6
1.5. La formació permanent entre iguals	6
1.6. La formació permanent i les competències dels docents	7
2. Organització i gestió de la formació permanent de les Illes Balears	10
2.1. Estructura organitzativa	10
2.1.1. Funcions del Servei de Formació Permanent del Professorat	11
2.1.2. Funcions de la Comissió de Formació Permanent de les Illes Balears	12
2.1.3. Funcions dels centres de professorat (CEP)	13
2.1.4. Funcions dels centres docents	16
2.2. Recursos humans i econòmics	16
2.2.1. Recursos humans	16
2.2.2. Recursos econòmics	17
2.3. Procés en la gestió de la formació permanent	17
2.3.1. Fases del procés	18
2.4. Modalitats de formació	19
2.4.1. Cursos i seminaris	20
2.4.2. Formació a centres	21
2.4.3. Aspectes metodològics	22
2.5. Entitats col·laboradores	22
2.5.1. Col·laboració específica amb el <i>Centro Nacional de Información y Comunicación Educativa</i> (CNICE)	23
2.5.2. Col·laboració específica amb la Universitat de les Illes Balears per al projecte REDINED	24
2.5.3. Col·laboració específica amb l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) de la UIB	25
2.5.4. Col·laboració específica amb la Facultat d'Educació de la UIB	25
2.5.5. Convenis de col·laboració de la Direcció General de Formació Professional i Aprenentatge Permanent	25
2.6. Reconeixement de la formació permanent	26
3. Diagnòstic de les necessitats formatives	27
3.1. Avaluació del Pla de formació permanent 2004-2008	27
3.2. Procés de detecció de les necessitats formatives	28
3.3. Necessitats formatives del professorat	28
3.3.1. Educació infantil	29
3.3.2. Educació primària	30
3.3.3. Educació secundària obligatòria	30
3.3.4. Batxillerat	31
3.3.5. Formació professional	32
3.3.6. Educació de persones adultes	33
3.3.7. Escoles Oficials d'Idiomes	33
3.3.8. Altres ensenyaments de règim especial	34
3.3.9. Necessitats formatives per a col·lectius específics o serveis educatius	34
4. Objectius del Pla de formació permanent del professorat 2008-2012	39

5. Línies prioritàries d'actuació	40
5.1. Escola inclusiva: atenció a la diversitat, educació intercultural, educació per a la igualtat i educació per a la convivència	40
5.2. Desplegament de la LOE i actualització metodològica	41
5.3. Ús i aprenentatge de llengües	41
5.4. Tecnologies de la informació i la comunicació	42
5.5. Gestió de centres, qualitat i desenvolupament professional	43
5.6. Educació per a la salut	43
5.7. Educació científica i educació ambiental	44
5.8. Educació social, cultural i artística	44
6. Projectes experimentals del Servei de Formació del Professorat	45
6.1. Projecte d'innovació pedagògica	45
6.2. Projecte de formació de zona	46
6.3. Assessorament entre professorat	46
6.4. Conversa pedagògica	47
6.5. Coordinació i tutoria d'activitats de formació a distància	47
6.6. Elaboració de materials de formació modulars <i>e-learning</i> i <i>blended learning</i>	47
6.7. Intervenció assessora sobre la pràctica reflexiva dels docents	48
6.8. Implantació de sistemes de gestió de qualitat als CEP	48
7. Avaluació de la formació	49

PRESENTACIÓ DE LA CONSELLERA D'EDUCACIÓ I CULTURA

Govern de les Illes Balears

La presentació d'un pla quadriennal com aquest respon a la voluntat de la Conselleria d'Educació i Cultura de contribuir d'una manera efectiva en la millora constant del sistema educatiu de les Illes Balears i, des d'aquesta perspectiva, pretén incidir en la formació dels equips docents dels centres escolars com a agents prioritaris que són en la preparació dels nostres infants i dels nostres joves.

Aquesta consideració va en la línia dels preceptes recollits a la Llei orgànica d'educació (LOE), que contemplen la formació permanent com a “un dret i una obligació de tot el professorat i una responsabilitat de les administracions educatives i dels mateixos centres”, sense oblidar en cap moment la conveniència d'adaptar aquesta oferta formativa a la nova realitat social de les Illes Balears.

I és que s'ha de tenir en compte que aquest context dinàmic i canviant, marcat principalment per l'evolució demogràfica experimentada a la nostra Comunitat i pel progrés tecnològic de la societat de la informació i de la globalització, fa imprescindible la revisió del model de formació permanent i la seva adaptació a les demandes d'actualització, en tot el referent a metodologies d'ensenyament, a l'adquisició de nous coneixements i a la preparació concreta dels professionals de l'educació en habilitats socioafectives.

Per això, totes aquestes circumstàncies fan més necessari que mai establir mecanismes d'ajust entre la formació inicial del professorat i les característiques actuals de la professió docent.

A tal efecte la Conselleria d'Educació i Cultura, a través de la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat, ha dissenyat un programa de formació permanent en sintonia amb les competències essencials que exigeix la societat del segle XXI, com són ara els idiomes, les noves tecnologies o la multiculturalitat.

Es tracta de fer front als reptes que marquen els nous temps i d'assumir que el perfil del professorat actual ha canviat de manera substancial, fins al punt que ara el docent no és tan sols l'expert que transmet coneixements, sinó també l'orientador que guia els alumnes pel camí de l'aprenentatge permanent; l'educador que ensenya els estudiants a “aprendre a aprendre”; qui els facilita l'adquisició de les competències bàsiques per a la seva inserció social; qui els proporciona el grau de motivació suficient per continuar estudiant, i qui, en definitiva, els instrueix per convertir-se en ciutadans responsables, capaços de conèixer solidàriament i d'exercir la seva autonomia personal com a integrants d'una societat moderna com la nostra.

No és estrany, per tant, que una de les principals prioritats d'aquest Pla de formació permanent del professorat de les Illes Balears 2008-2012 sigui situar els docents com a eix fonamental del sistema educatiu. Això implica afavorir el reconeixement merescut, el suport imprescindible i la valoració social d'aquesta professió.

Un document que, a més a més, centra el progrés del nostre sistema educatiu en la necessitat de potenciar l'autonomia de centre i en promoure l'adaptació i el desenvolupament dels nous currículums que emanen de la LOE, segons la seva pròpia realitat, a fi d'aconseguir prestigiar els centres educatius i el professorat com a veritables impulsors de la millora de la nostra Comunitat a través de l'educació, base ineludible de les societats madures, innovadores i democràtiques.

Bàrbara Galmés Chicón

Consellera d'Educació i Cultura

PRESENTACIÓ DEL SERVEI DE FORMACIÓ PERMANENT DEL PROFESSORAT

Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat

El Pla de formació permanent del professorat 2008-2012 es presenta com a un marc de referència per a l'elaboració, quant als continguts i prioritats, dels diferents programes de formació de cada curs escolar. S'ha realitzat a partir de l'avaluació del pla anterior (Pla de formació permanent 2004-2008), efectuada pel Servei de Formació Permanent del Professorat (SFPP) i per la xarxa de centres del professorat (CEP) de les Illes Balears que en depenen, i a partir de la detecció de necessitats duita a terme al llarg dels mesos de febrer i març de 2008 entre el professorat, els centres educatius i l'administració educativa. S'han tengut en compte les aportacions de diferents col·lectius amb els quals s'ha col·laborat al llarg d'aquest curs escolar per atendre necessitats formatives específiques. A més, s'hi han incorporat referències a algunes línies de treball sorgides arran de les diferents accions que el SFPP du a terme en col·laboració amb l'ICE i la Facultat d'Educació (UIB).

El Pla que ara presentam s'ha compartit amb diferents sectors implicats en la formació permanent del professorat, abans de redactar-ne la versió definitiva que ara teniu a les mans, com són la xarxa de CEP de les Illes Balears, les diferents direccions generals de la Conselleria, el professorat i els centres a través dels processos de detecció de necessitats i d'avaluació de programes formatius. Així mateix ha estat debatut per l'òrgan consultiu de la Conselleria en matèria de formació permanent, la Comissió de Formació Permanent del Professorat de les Illes Balears –integrada per representants de les organitzacions sindicals i patronals d'educació, de la UIB, dels moviments de renovació pedagògica, de l'administració educativa i del professorat i també per docents de prestigi reconegut i coneixedors de les necessitats formatives del professorat.

La professionalització dels docents a través de la formació lligada a la pràctica educativa és una responsabilitat que l'administració educativa no pot defugir. Per això, durant el quadrienni 2008-2012 s'incidirà en la qualitat més que no en la quantitat, es prioritzaran programes en els quals les activitats formatives tinguin com a referència la implementació a l'aula i al centre, les propostes de formació entre iguals i els projectes que facilitin la creació de xarxes de centres i de professors i professores. S'obriran vies perquè el professorat tenguí els espais adients de reflexió on es pugui sentir la seva veu, en un context en el qual cal prestigiar el seu paper com a professionals compromesos en la tasca educativa i social que desenvolupen.

Per desenvolupar i donar concreció a les línies mestres que aquí s'exposen s'haurà de fer també incidència en la formació de formadors ja que els professionals que treballen a la xarxa de formació de les Illes Balears han de poder oferir un assessorament adequat a les necessitats actuals dels docents i dels centres. Amb tot, aquest Pla de formació s'anirà perfilant amb la incorporació de les aportacions més significatives i els suggeriments que facin els equips docents i el professorat, amb la seva participació activa a les activitats dels successius programes anuals.

S'ha d'entendre aquest pla com a un marc de referència, la viabilitat del qual tindrà sentit a partir de la col·laboració i el consens entre tots els sectors implicats i, d'una manera especial, amb la participació del professorat i dels equips docents i la seva vinculació amb la xarxa de formació més propera.

Margalida Barceló i Taberner

Cap de Servei de Formació Permanent del Professorat

1. Principis orientadors per a un model de formació permanent del professorat a les Illes Balears

1.1. La formació permanent del professorat a la Llei orgànica de l'educació (LOE)

La Llei orgànica de l'educació (aprovada el 3 de maig de 2006 i publicada en el BOE 106/06, de 4 de maig), exposa explícitament la importància de la formació permanent al seu títol preliminar (cap. I., art. 2.2) quan fa referència als principis i fins de l'educació i indica que “ *Els poders públics han de prestar una atenció prioritària al conjunt de factors que afavoreixen la qualitat de l'ensenyament i, en especial, la qualificació i formació del professorat, el seu treball en equip, la dotació de recursos educatius, la recerca, l'experimentació i la renovació educativa, el foment de la lectura i l'ús de biblioteques, l'autonomia pedagògica, organitzativa i de gestió, la funció directiva, l'orientació educativa i professional, la inspecció educativa i l'avaluació.*”

En el títol III (cap. III) de la Llei orgànica de l'educació es descriuen els principis bàsics de la formació permanent, la qual queda definida com a un dret i una obligació del professorat i una responsabilitat de les administracions educatives i dels centres escolars.

Indica que els programes de formació han d'atendre aspectes d'actualització científica i didàctica així com aspectes generals cap a la millora de la qualitat de l'ensenyament i el funcionament dels centres educatius, com són ara l'organització de centre i la coordinació didàctica, l'orientació i la tutoria i l'atenció a la diversitat. Fa referència explícita a formació específica per a tot el professorat en matèria d'igualtat de gènere, en ús de les tecnologies de la informació i la comunicació i en llengües estrangeres, així com a la responsabilitat de fomentar els programes de recerca educativa i d'innovació.

Pel que fa a la *Formació permanent del professorat de centres públics* (art. 103) encomana a les administracions educatives “planificar les activitats de formació del professorat, garantir una oferta diversificada i gratuïta d'aquestes activitats i establir les mesures oportunes per afavorir-hi la participació del professorat” tal com garantirà aquest Pla 2008-2012 i els seus corresponents programes anuals, amb una oferta equilibrada quant a distribució territorial entre illes.

En referència a la carrera docent, indica també la relació entre la formació del professorat i l'accés a altres titulacions, aspecte que queda recollit a les convocatòries anuals de llicències remunerades i no remunerades per estudis per al professorat funcionari (Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat –Servei de Formació Permanent del Professorat–), així com l'accés a programes de mobilitat internacional, gestionats a través de diverses convocatòries públiques (Direcció General d'Ordenació, Administració i Inspecció Educatives –Programes Internacionals–).

Com és evident, encara que a la resta de títols de la LOE no es faci referència explícita a la formació permanent, del seu desplegament i de la seva aplicació es desprenen actuacions formatives molt concretes, sobre noves àrees curriculars o sobre competències bàsiques i actualitzacions metodològiques, entre d'altres, però també uns principis, com el de l'autonomia de centre, que han d'impregnar la planificació i els objectius de la formació permanent.

1.2. La formació permanent i les línies prioritàries d'actuació de la Conselleria d'Educació i Cultura de les Illes Balears

El Pla de formació permanent 2008-2012 ha de ser coherent amb les principals línies d'actuació d'aquesta Conselleria d'Educació i Cultura:

1. Lluitar contra l'abandonament escolar i millorar el rendiment de l'alumnat.

2. Millorar la qualitat del sistema educatiu.
3. Adequar l'oferta educativa a la realitat social, econòmica i laboral de les Illes Balears.
4. Consolidar el paper de la Universitat de les Illes Balears com a referent ineludible de la comunitat.
5. Potenciar l'ús de la llengua catalana a tots els nivells de la societat i projectar la cultura de les Illes Balears.

Totes aquestes directrius seran presents en la planificació de la formació permanent del professorat de les Illes Balears i en la concreció específica dels diferents programes anuals que s'esdevindran. Algunes, que són de llarg abast, es concretaran en itineraris formatius coherents i amb vocació de consolidació, a través d'activitats de formació específiques que les desenvoluparan; d'altres seran presents de forma més transversal als diferents àmbits d'actuació.

En qualsevol cas, aquest Pla, com a marc d'actuació que és, serà suficientment flexible com per encabir la resposta a les necessitats formatives que sorgeixin de l'aplicació d'accions de l'administració educativa.

1.3. La formació inicial i la formació permanent

La formació permanent del professorat comença quan s'ha acabat la formació inicial que habilita persones formades en diversos àmbits de coneixements per ser docents. No tractarem aquí sobre la idoneïtat i adequació de la formació inicial a les necessitats actuals del sistema educatiu, encara que és evident que condiciona les actuacions necessàries en formació permanent.

Des de la declaració de Bolonya de l'any 1999 en què s'insta a la convergència universitària europea, ens trobam en un moment en què les universitats i les administracions educatives estan immerses en un procés de definició dels estudis que habilitaran per a la professió docent a les diverses etapes educatives no universitàries, en una clara aposta per actualitzar la preparació per a l'exercici de la professió en el marc de l'escola actual. És també responsabilitat de les administracions educatives promoure iniciatives de revisió i elaboració de propostes relatives a la formació inicial dels futurs docents, en col·laboració amb la institució universitària. En aquest sentit, i encara que sigui una qüestió perifèrica als objectius concrets d'aquest Pla, cal esmentar l'existència de comissions interdepartamentals, en les quals participa la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat.

Actualment ens trobam, doncs, amb un professorat que en conjunt té una procedència formativa molt diversa quant a àmbits de coneixement, més acusada en el cas de secundària i formació professional, i, en alguns casos, amb insuficient o gairebé inexistent preparació pedagògica durant la seva formació inicial.

Aquests condicionaments, més els produïts pels canvis socials i tecnològics, fan que els plans de formació hagin d'incloure una actualització didàctica, tècnica i pedagògica adequada, segons la procedència del professorat i l'etapa educativa en la qual desenvolupa la seva tasca. No es tracta només de professorat novell o de professorat en pràctiques, sinó també de professorat que té una preparació pedagògica o una preparació inicial que no respon a les necessitats del sistema educatiu actual.

En aquest sentit, el repte de la formació permanent serà atendre la diversitat de professorat i augmentar la preparació pedagògica inicial d'alguns sectors específics o les mancances en algunes competències transversals com són, entre d'altres, la capacitació adequada en l'ús d'eines TIC d'aprenentatge, en llengües estrangeres o, en alguns casos, la formació per a la capacitació per ensenyar en llengua catalana. No cal dir que algunes d'aquestes accions, per la seva dimensió, sobrepassen els àmbits d'actuació d'aquest pla i des de l'administració ja s'estableixen mesures específiques per atendre aquestes necessitats.

En qualsevol cas, un dels àmbits d'actuació d'aquest pla farà referència a la formació de tutors d'alumnat

en pràctiques, de professorat en pràctiques i de professorat novell, en col·laboració amb les institucions universitàries, especialment amb la UIB, i amb el Departament d'Inspecció Educativa.

1.4. La formació permanent lligada a processos d'innovació educativa contextualitzats al centre educatiu

Entenem la formació permanent del professorat com a un recurs imprescindible per a la implementació de canvis o millores; per tant, va estretament lligada a processos d'innovació pedagògica i a l'aplicabilitat a l'aula i al centre. En aquest sentit, innovació és el contrari d'allò que simplement succeeix, s'ha rutinitzat o s'ha transformat en quelcom assumit i integrat en el sistema. La innovació és, per tant, el canvi o actuació planificats a través d'un pla d'acció per a una major eficiència.

En qualsevol projecte d'innovació als centres educatius seran elements indissociables: la reflexió sobre la pràctica, l'avaluació, la formació, la implicació i el compromís professional, el treball en equip, l'experimentació i l'avaluació de l'impacte formatiu. Per això, els equips docents són els agents per excel·lència dels processos de canvi i millora contextualitzats al seu centre. En aquest sentit, caldrà que l'administració educativa afavoreixi *el reconeixement de la feina del professorat atenent la seva especial dedicació al centre i a la implantació de plans que suposin innovació educativa, per mitjà dels incentius econòmics i professionals corresponents*¹.

La formació contextualitzada als centres educatius tindrà una atenció preferent dins el quadrienni 2008-2012. Així mateix, s'establiran mecanismes de catalogació de bones pràctiques escolars per poder recollir i donar difusió i projecció d'aquestes experiències a la resta de la comunitat educativa i a la societat en general.

1.5. La formació permanent entre iguals

Els estudis i les experiències reeixides sobre la formació permanent indiquen que és necessari partir del pensament del professorat i de la seva implicació, que esdevinguin protagonistes de la formació i que s'abandoni el calc dels procediments imperants a la formació inicial que han rebut la majoria de professors i professores que actualment estan en actiu. Ens situam davant un canvi en els rols entre formadors i professorat, de manera que s'han de promoure les activitats formatives entre iguals i l'adquisició circumstancial del rol de formador/a en un marc de treball conjunt, cap a la reflexió sobre la pràctica i les dinàmiques que afavoreixen el canvi i el fet de compartir i d'analitzar experiències.

S'ha de partir del compromís dels docents en la seva tasca professional i de l'avaluació a llarg termini que permeti visualitzar els canvis desenvolupats en el lloc de treball. La intenció és tendir cap a un model de formació que garanteixi el reconeixement de la millora professional i prestigii la figura del professor o professora.

Per això, el professorat ha de poder promoure accions formatives i participar en espais de reflexió conjunta entre professionals de diversos centres. La tecnologia actual ens aporta recursos per retallar distàncies i treballar en equip: entorns virtuals d'aprenentatge, xarxes socials i d'altres. L'intercanvi d'experiències, la reflexió sobre la pràctica educativa a l'aula i l'aprenentatge col·laboratiu entre iguals són fórmules formatives que permeten afrontar conjuntament els reptes educatius i l'actualització didàctica i tecnològica, compartir sabers i, en definitiva, destriar noves maneres d'ensenyar, de gestionar la classe, de facilitar l'aprenentatge o de construir i coordinar projectes comuns.

¹ Cap. IV (*Reconeixement, suport i valoració del professorat*), art. 105 (*Mesures per al professorat de centres públics*) de la Llei orgànica de l'educació 2/2006, de 3 de maig.

Per això, tendran caràcter prioritari aquelles actuacions formatives que esdevinguin un punt de trobada entre professorat de centres propers per treballar aspectes de coordinació entre etapes educatives o actuacions que potenciïn la creació de xarxes de professorat, d'equips directius i de gestió de centres.

1.6. La formació permanent i les competències dels docents

Des del 1995, any en què la Comissió Europea va tractar per primera vegada les competències bàsiques o competències clau en el seu *Llibre blanc sobre l'educació i la formació*, l'assoliment d'aquestes competències ha estat un tema de debat de la política educativa europea. Les competències figuraven en l'agenda del Consell Europeu de Lisboa de l'any 2000 i la d'Estocolm de l'any 2001, després del qual la Comissió Europea va constituir un grup d'experts designats pels Estats membres, amb la finalitat de concretar quines havien de ser aquestes competències bàsiques. Segons l'estratègia de Lisboa, la UE s'ha de convertir en l'economia del coneixement més competitiva del món. Per això ha de millorar en diversos fronts i s'ha marcat el 2010 (*Education and Training 2010*) com a fita de convergència entre els Estats membres: formació del professorat, habilitats bàsiques, informàtica i tecnologies de la informació, llengües, etc.

El concepte de competència inclou els coneixements teòrics (saber), les habilitats o coneixements pràctics o aplicatius (saber fer) i les actituds o compromisos personals (saber ser o estar). Ser competent vol dir ser capaç de posar en pràctica de forma integrada, en contextos i situacions diferents, els coneixements, les habilitats i les actituds personals adquirides, per donar una resposta eficaç. Aquestes característiques de transversalitat (integració dels diferents aprenentatges posant en relació els distints tipus de continguts disciplinaris) i de funcionalitat (aplicació dels coneixements en diferents situacions i contextos) són tal vegada les que suposen un canvi més innovador quant a estratègies metodològiques i treball en equip interdisciplinari.

El debat sobre les competències de l'alumnat² ha estat paral·lel al de les competències dels docents: treballar per a l'adquisició i millora de competències té implicacions en la planificació i en la pràctica a l'aula i tendeix a la interdisciplinarietat, a la metodologia de treball des de posicions constructivistes, a l'avaluació de processos més que no de productes, a la integració de coneixements no acadèmics i al treball en equip i col·laboratiu. El professorat està davant un canvi de rol i davant un repte quant a les pròpies competències com a docent; un docent que haurà de treballar en equip i amb la funció principal de ser agent estimulador de l'aprenentatge. Es perfila, doncs, un canvi de cultura professional en la qual el professorat haurà de ser més especialista en didàctica i atenció a la diversitat que no pas especialista en la seva àrea de coneixements; haurà de seguir essent professor o professora d'aula i augmentar la seva implicació com a membre d'un equip de centre; haurà de centrar la docència en l'aprenentatge sobre la construcció de sabers pràctics.

En aquest sentit, les actuacions formatives hauran de donar resposta a les necessitats formatives del professorat quant a l'adquisició o consolidació de les competències personals i les competències professionals bàsiques per ensenyar. Segons el *Llibre blanc sobre l'educació i la formació* de la Comissió Europea (1995), aquestes són les competències del professorat:

² Les vuit competències bàsiques de l'alumnat: competència en comunicació lingüística, competència matemàtica, en el coneixement i la interacció amb el món físic, digital i en el tractament de la informació, social i ciutadana, cultural i artística, per aprendre a aprendre i en autonomia i iniciativa personal.

Normativa de referència: *Real Decreto 1631/2006, de 29 de diciembre, por el que se establecen las enseñanzas mínimas correspondientes a la Educación Secundaria Obligatoria*. <http://www.mepsyd.es/mecd/gabipren/documentos/files/desarrollo-loe-rdl-eso.pdf>

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

	1. Capacitat per comprendre la complexitat dels processos educatius en general i dels processos d'ensenyament-aprenentatge en particular (fins i funcions de l'educació i del sistema educatiu, teories del desenvolupament i de l'aprenentatge, l'entorn cultural i social i l'àmbit institucional i organitzatiu de l'escola, el disseny i desenvolupament del currículum, el rol docent...). 2. Coneixement dels continguts que cal ensenyar, tot comprnent la seva singularitat epistemològica i l'especificitat de la seva didàctica. 3. Sòlida formació científica, cultural i tecnològica.
SABER FER	4. Respecte a les diferències culturals i personals dels alumnes i d'altres membres de la comunitat educativa. 5. Capacitat per analitzar i qüestionar les concepcions de l'educació, sorgides de la recerca, així com les propostes curriculars de l'Administració Educativa. 6. Disseny i desenvolupament de projectes educatius i d'unitats de programació que permetin adaptar el currículum al context sociocultural. 7. Capacitat per promoure l'aprenentatge autònom dels alumnes, segons els objectius i continguts propis del corresponent nivell educatiu, tot desenvolupant estratègies que evitin l'exclusió i la discriminació. 8. Capacitat per organitzar l'ensenyament, en el marc dels paradigmes epistemològics de les àrees, utilitzant de forma integrada els sabers disciplinaris, transversals i multidisciplinaris adequats per al nivell educatiu respectiu. 9. Capacitat per preparar, seleccionar o construir materials didàctics i utilitzar-los en els marcs específics de les distintes disciplines. 10. Capacitat per utilitzar i incorporar adequadament les tecnologies de la informació i la comunicació en les activitats d'ensenyament-aprenentatge. 11. Capacitat per promoure la qualitat dels contextos (aula i centre) en els quals es desenvolupa el procés educatiu, de manera que es garanteixi el benestar dels alumnes. 12. Capacitat per utilitzar l'avaluació, en la seva funció pròpiament pedagògica i no merament acreditativa, com a element regulador i promotor de la millora de l'ensenyament, de l'aprenentatge i de la seva pròpia formació. 13. Capacitat per realitzar activitats educatives de suport en el marc d'una educació inclusiva. 14. Capacitat per exercir la funció tutorial, orientant alumnes i pares, i coordinant l'acció educativa referida al seu grup d'alumnes. 15. Participar en projectes de recerca relacionats amb l'ensenyament i l'aprenentatge, introduint propostes d'innovació encaminades a la millora de la qualitat educativa.
SABER ESTAR	16. Capacitat de relació i de comunicació, així com d'equilibri emocional en les variades circumstàncies de l'activitat professional. 17. Capacitat per treballar en equip amb els companys com a condició necessària per a la millora de la seva activitat professional, compartint sabers i experiències. 18. Capacitat per dinamitzar amb l'alumnat la construcció participada de regles de convivència democràtica, i afrontar i resoldre de forma col·laborativa situacions problemàtiques i conflictes interpersonals de naturalesa diversa. 19. Capacitat per col·laborar amb els distints sectors de la comunitat educativa i de l'entorn.
SABER SER	20. Tenir una imatge realista de si mateix, actuar conforme a les pròpies conviccions, assumir responsabilitats, prendre decisions i relativitzar les possibles frustracions. 21. Assumir la dimensió ètica del mestre potenciant en l'alumnat una actitud de ciutadania

	crítica i responsable. 22. Compromís de potenciar el rendiment acadèmic dels alumnes i el seu progrés escolar, en el marc d'una educació integral. 23. Capacitat per assumir la necessitat de desenvolupament professional continu, mitjançant l'autoavaluació de la pròpia pràctica.
--	---

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

INSTRUMENTALS	1. Capacitat d'anàlisi i de síntesi. 2. Capacitat d'organització i de planificació. 3. Comunicació oral i escrita en la llengua materna. 4. Coneixement d'una llengua estrangera. 5. Coneixements d'informàtica relatius a l'àmbit d'estudi. 6. Capacitat de gestió de la informació. 7. Resolució de problemes. 8. Presa de decisions.
PERSONALS	9. Treball en equip. 10. Treball en un equip de caràcter interdisciplinari. 11. Treball en un context internacional. 12. Habilitats en les relacions interpersonals. 13. Reconeixement de la diversitat i de la multiculturalitat. 14. Raonament crític. 15. Compromís ètic.
SISTÈMIQUES	16. Aprenentatge autònom. 17. Adaptació a noves situacions. 18. Creativitat. 19. Lideratge. 20. Coneixement d'altres cultures i costums. 21. Iniciativa i esperit emprenedor. 22. Motivació per la qualitat. 23. Sensibilitat cap a temes mediambientals.

Les implicacions metodològiques i conceptuals sobre la formació del professorat, la seva planificació a grans trets i la seva concreció en tipologies formatives (modalitats, durada, gestió o cogestió, objectius i continguts prioritaris, agents formatius, metodologies formatives, etc.) són, com es desprèn, d'un llarg abast i caldrà que aquest Pla, que té un horitzó més enllà del 2010, sigui ambiciós i realista alhora, per tal de garantir que els diferents programes en què es concreti no defugin la línia marcada per la Comissió Europea.

2. Organització i gestió de la formació permanent de les Illes Balears³

2.1. Estructura organitzativa

Els agents de l'estructura organitzativa de la formació permanent de les Illes Balears estan adscrits a la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat: el Servei de Formació Permanent del Professorat, com a unitat central de coordinació del desenvolupament dels plans i programes de formació permanent del professorat i com a coordinador de les actuacions en matèria de formació de professorat, realitzades a instàncies dels diferents serveis i direccions generals de la Conselleria d'Educació i Cultura; els centres de professorat (CEP) distribuïts territorialment per illes i comarques, adscrits i coordinats pel Servei de Formació Permanent del Professorat; i la Comissió de Formació Permanent del Professorat de les Illes Balears, com a òrgan consultiu de la Conselleria en matèria de formació permanent del professorat.

Les unitats organitzatives operatives són els centres de professorat, distribuïts de la manera següent sobre el territori:

CEP d'Eivissa i Formentera, amb seu a Eivissa i a Formentera: professorat dels centres públics i concertats de les illes d'Eivissa i Formentera.

CEP de Menorca, amb seu a Maó i a Ciutadella: professorat dels centres públics i concertats de l'illa de Menorca.

CEP d'Inca: professorat dels centres públics i concertats dels municipis d'Inca, Alaró, Alcúdia, Binissalem, Búger, Campanet, Consell, Costitx, Lloret, Lloseta, Llubí, Escorca, Mancor, Maria de la Salut, Muro, Pollença, Sa Pobla, Santa Margalida, Selva, Sencelles i Sineu.

CEP de Manacor: professorat dels centres públics i concertats dels municipis de Manacor, Artà, Ariany, Campos, Capdepera, Felanitx, Montuïri, Petra, Porreres, Sant Joan, Sant Llorenç, Santanyí, Ses Salines, Son Servera i Vilafranca.

CEP de Palma 1: professorat de tots els centres públics i concertats dels municipis d'Algaida, Llucmajor, Marratxí, Santa Eugènia, Santa Maria i part dels centres públics i concertats del municipi de Palma.

CEP de Palma 2: professorat dels centres públics i concertats dels municipis d'Andratx, Banyalbufar, Bunyola, Calvià, Esporles, Estellencs, Deià, Puigpunyent, Sóller i Valldemossa i part dels centres públics i concertats del municipi de Palma.

Durant el període de vigència d'aquest pla, la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat revisarà la distribució i la composició de la xarxa de CEP i proposarà els canvis que consideri escaients, en funció de les necessitats i de l'adaptació a les línies estratègiques de la Conselleria d'Educació i Cultura.⁴

Els centres docents, entesos també com a agents de formació permanent, participen d'aquesta estructura organitzativa, al propi centre i amb el cap d'estudis com a representant del CEP al qual estan adscrits i com a responsable del Pla de formació del centre, inclòs a la programació general anual. El professorat té també representació al Consell del Centre de Professorat al qual està adscrit, i a la Comissió de Formació Permanent del Professorat de les Illes Balears.

³ [Decret 68/2001, de 18 de maig, pel qual es regula l'estructura i l'organització de la formació permanent del professorat de la comunitat autònoma de les Illes Balears \(BOIB núm. 63 de 26-6-2001\).](#)

⁴ Cal esmentar que els dos CEP de Palma es crearen el 28 de juny del 2006 (Ordre del conseller d'Educació i Cultura de 28 de juny de 2006, per la qual es regula l'estructura i el funcionament dels centres de professorat (BOIB núm. 93 de 4-7-2006) i que, en el moment d'elaboració d'aquest Pla, funcionen com a un únic CEP, amb un sol director, un sol secretari i els òrgans corresponents a un sol CEP. Durant la vigència d'aquest Pla s'haurà de revisar aquesta situació i esmenar-la de la manera que l'Administració educativa trobi més escaient, a instàncies de la Direcció General d'Innovació i Formació Permanent del Professorat. D'altra banda, també s'estudia la conveniència de formalitzar un CEP Formentera.

Participen també d'aquesta estructura, a través de representació al Consell del Centre de Professorat, els equips d'orientació pedagògica i els equips d'atenció primerenca.

Finalment, en relació a la formació dels equips docents de centre, cal esmentar la participació del Departament d'Inspecció Educativa, en el marc de les seves competències, a través de l'elaboració dels plans de centre i la seva avaluació, així com en projectes de coordinació de zona o de creació de xarxes de professorat i de centres.

Durant el període de vigència d'aquest pla, s'haurà d'adequar i millorar l'estructura organitzativa a les necessitats que es derivin de la seva aplicació, de l'avaluació de seguiment que es realitzi i de les necessitats que sorgeixin de les actuacions de l'administració educativa.

2.1.1. Funcions del Servei de Formació Permanent del Professorat⁵

- Regular, assessorar, coordinar i gestionar les actuacions en matèria de formació permanent del professorat realitzades a instàncies dels diferents serveis i direccions generals de la Conselleria d'Educació i Cultura institucional.
- Planificar, programar, desenvolupar i avaluar els plans plurianuals i els programes anuals de formació permanent del professorat.
- Coordinar les actuacions dels centres del professorat, mantenir-ne i millorar-ne l'estructura organitzativa i pedagògica, com a centres adscrits al Servei de Formació Permanent del Professorat.
- Mantenir i potenciar l'organització i desenvolupament del programa de formació a distància de la Conselleria.
- Organitzar la detecció sistemàtica de necessitats de formació permanent i dissenyar els plans i programes que hi donin resposta.
- Gestionar i controlar el Registre de Formació Permanent del Professorat de les Illes Balears.
- Efectuar el reconeixement i l'homologació d'activitats de formació individuals o d'entitats externes a la Conselleria, segons estableixi la normativa vigent i en virtut dels convenis de col·laboració establerts.
- Establir convenis amb institucions col·laboradores en matèria de formació permanent del professorat: aportacions tècniques als esborranys, participació en el disseny, seguiment i avaluació.
- Regular i gestionar programes d'ajudes individuals per a la formació permanent, llicències d'estudi, estades en empreses i ajudes a entitats sense ànim de lucre en matèria de formació permanent del professorat.
- Mantenir convenis de col·laboració i participar d'iniciatives d'àmbit supraautonòmic en relació a la formació permanent del professorat.
- Organitzar el Programa de centres de formació en pràctiques per als estudiants que volen accedir a la funció docent (magisteri, psicopedagogia, pedagogia i futurs docents de secundària) en col·laboració

⁵ Normativa de referència: [Decret 68/2001, de 18 de maig, pel qual es regula l'estructura i l'organització de la formació permanent del professorat de la comunitat autònoma de les Illes Balears \(BOIB núm. 63 de 26-5-2001\); Ordre del conseller d'Educació i Cultura, de 28 de juny, per la qual es regula l'estructura i el funcionament dels centres de professorat \(BOIB núm. 93 de 4-7-2006\).](#)

amb la UIB i amb les universitats amb les quals la Conselleria subscriu els convenis pertinents.

2.1.2. Funcions de la Comissió de Formació Permanent de les Illes Balears⁶

- Analitzar i valorar les necessitats de formació permanent del professorat.
- Participar en el procediment d'elaboració i de seguiment del Pla de formació permanent del professorat i dels programes anuals corresponents.
- Assessorar la consellera d'Educació i Cultura i el director general d'Innovació i Formació del Professorat i, si escau, emetre els informes que aquests li sol·licitin.
- Formular propostes de regulació i d'actuació en el seu àmbit de competència.
- Contribuir en l'elaboració del Pla de formació permanent, examinar i debatre'n l'avantprojecte i emetre'n un informe previ a l'aprovació.
- Contribuir en l'avaluació del Pla.
- Proposar prioritats d'actuació en relació als programes anuals de formació permanent, examinar-los, debatre'ls i avaluar-los.

La Comissió està integrada pels membres següents:

- El director general d'Innovació i Formació del Professorat, que n'és el president.
- El cap del Departament d'Inspecció Educativa, que n'és el vicepresident.
- La cap del Servei de Formació Permanent del Professorat.
- El cap del Servei d'Ensenyament del Català.
- Un cap del Servei de Formació Professional.
- La cap del Servei d'Universitat.
- Els directors i directores dels centres de professorat.
- Els delegats territorials de Menorca i Eivissa.
- Dos representants de la Universitat de les Illes Balears, designats per la rectora.
- Un representant de cada una de les organitzacions sindicals presents en la Junta de Personal Docent dels centres públics no universitaris.
- Un representant de cada una de les organitzacions sindicals més representatives en el sector de l'ensenyament privat.
- Un representant de cada una de les organitzacions empresarials i de titulars que tenguin la condició de més representatives del sector de l'ensenyament concertat.
- Quatre ensenyants de prestigi en el camp de l'educació, designats pel director general d'Innovació i Formació del Professorat, algun dels quals ha de pertànyer a un moviment de renovació pedagògica o a una institució reconeguda en l'àmbit educatiu.
- Un funcionari representant del Servei de Formació Permanent del Professorat, designat pel director general d'Innovació i Formació del Professorat, el qual hi actua com a secretari.

⁶ Normativa de referència: [Decret 68/2001, de 18 de maig, pel qual es regula l'estructura i l'organització de la formació permanent del professorat de la comunitat autònoma de les Illes Balears \(BOIB núm. 63 de 26-5-2001\).](#)

2.1.3. *Funcions dels centres de professorat (CEP)*⁷

Els centres de professorat són centres per a la formació del professorat en exercici, de centres públics i privats concertats de les Illes Balears, tant d'ensenyaments de règim general com d'ensenyaments especials. Tenen la consideració de centres docents i es regeixen per òrgans unipersonals (director/a i secretari/ària) i òrgans col·legiats (Consell de CEP i Equip Pedagògic). Promouen el desenvolupament professional del professorat per mitjà de la dinamització de la seva formació permanent contextualitzada en la pràctica professional. Per això, han d'elaborar plans anuals d'actuació en matèria de formació del professorat del seu àmbit, amb l'objectiu de desenvolupar els programes anuals que es derivin del Pla quadriennal i que siguin elaborats pel conjunt dels òrgans que formen part de l'organització de la formació permanent i coordinats pel Servei de Formació Permanent del Professorat.

Realitzen les seves funcions principalment dins l'àmbit geogràfic que, per a cada un, determina l'Administració educativa. Per això és considerat personal docent adscrit a un centre de professorat, amb dret preferent a participar en les seves activitats, el professorat de centres públics i privats concertats del seu àmbit geogràfic, i el que hi realitzi tasques educatives en serveis de suport. No obstant això, algunes accions formatives poden agrupar professorat o centres d'àmbits geogràfics diversos, segons determinin els plans anuals respectius o les necessitats de col·lectius específics de professorat.

Des del Servei de Formació del Professorat es garantirà la coordinació entre els CEP i entre assessories dels diferents CEP per al disseny d'actuacions formatives coherents amb les línies prioritàries d'aquest pla. Es facilitarà també la realització d'actuacions formatives entre diferents CEP sempre que sigui escaient i es promourà la difusió de la xarxa de CEP, en el seu conjunt, com a centres de formació permanent preferents i de referència.

Aquestes són les seves funcions preferents:

- Col·laborar amb els processos de detecció de necessitats formatives del professorat.
- Elaborar la programació anual d'activitats de formació permanent d'acord amb les directrius del Pla de formació permanent del professorat i del Servei de Formació Permanent.
- Assumir les tasques de coordinació, gestió i organització de la programació anual d'activitats i també realitzar el disseny, el desenvolupament i l'avaluació de les activitats programades.
- Promoure l'intercanvi, el debat i la difusió d'experiències entre el professorat del seu àmbit.
- Assessorar els centres escolars, preferentment, i el professorat en general, per a la millora de la seva pràctica docent per mitjà de la formació permanent.
- Facilitar documentació com a suport per a la formació permanent.

2.1.3.1. *Equips pedagògics dels CEP*⁸

Els equips pedagògics dels CEP estan formats pel director o directora i pels assessors i assessores de formació permanent.

⁷ Normativa de referència: [Ordre del conseller d'Educació i Cultura, de 28 de juny, per la qual es regula l'estructura i el funcionament dels centres de professorat \(BOIB núm. 93 de 4-7-2006\)](#).

⁸ Normativa de referència: [Decret 68/2001, de 18 de maig, pel qual es regula l'estructura i l'organització de la formació permanent del professorat de la comunitat autònoma de les Illes Balears \(BOIB núm. 63 de 26-5-2001\)](#) ; [Ordre del conseller d'Educació i Cultura, de 28 de juny, per la qual es regula l'estructura i el funcionament dels centres de professorat \(BOIB núm. 93 de 4-7-2006\)](#).

Tant el director o directora com els assessors i assessores de formació permanent provenen dels centres docents no universitaris. Accedeixen al càrrec mitjançant una convocatòria de concurs públic de mèrits que els habilita per desenvolupar aquesta tasca per un temps limitat, sotmesa a un acurat procés d'avaluació, en règim de comissió de serveis.

El SFPP ha de proposar la composició de l'equip pedagògic dels CEP, atenent-se a la normativa vigent, a les necessitats formatives i a les prioritats que estableixi el Pla de formació del professorat de la Conselleria d'Educació i Cultura, a més d'altres criteris derivats de característiques geogràfiques i distribució i tipologia de centres docents o segons els programes educatius que es dissenyin des de la Conselleria.

Les funcions de l'equip pedagògic són:

- Triar d'entre els seus membres els qui l'han de representar en el consell del centre de professorat.
- Detectar les necessitats de formació del professorat de la zona.
- Elaborar el projecte del Pla d'actuació anual del centre de professorat i, un cop aprovat, executar-lo, avaluar-lo i realitzar-ne la memòria final.
- Impulsar la participació del professorat i dels centres de la zona en les activitats del centre de professorat.
- Realitzar l'anàlisi de l'àmbit d'actuació del centre de professorat.
- Determinar els principis d'actuació de l'equip pedagògic que han de donar coherència a les seves intervencions formadores, d'acord amb el model de formació permanent del professorat i la resta d'elements determinats pel Pla quadriennal.
- Reflexionar sobre la tasca assessora com a eina per a la seva pròpia formació.
- Dissenyar i implantar els processos d'avaluació de la tasca del centre de professorat.
- Participar en els processos d'elaboració del Reglament de règim interior.
- Les que li atribueixi el Reglament de règim interior o els òrgans competents de la Conselleria d'Educació i Cultura.

Les funcions del director o directora del centre de professorat són les següents:

- Representar oficialment el centre.
- Exercir la prefectura de tot el personal adscrit al centre.
- Complir i fer complir les normes de funcionament intern del centre, i les de l'Administració educativa.
- Dirigir i coordinar la programació d'activitats formatives del centre d'acord amb les directrius del Pla de formació i les pautes de la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat.
- Coordinar i dirigir l'actuació dels assessors i assignar-los els centres educatius dels quals seran responsables directes.
- Articular mecanismes estables de relació amb els centres docents del seu àmbit per afavorir la participació del professorat del centre a títol individual, o com a membre de l'equip docent, en les activitats formatives.
- Confeccionar i executar, un cop escoltat l'equip pedagògic, el pressupost anual del CEP dins els crèdits que li siguin assignats per la Conselleria d'Educació i Cultura amb aquesta finalitat.
- Visar els certificats i la documentació oficial del centre.
- Convocar i presidir els actes acadèmics i les reunions de l'equip pedagògic i del consell del centre.
- Executar els acords de l'equip pedagògic i del consell.
- Facilitar i potenciar la coordinació amb la resta de centres de professorat i altres serveis educatius de la Conselleria.
- Elevar la programació i la memòria anuals del centre al servei corresponent de la Conselleria.
- Dinamitzar el treball en equip dels assessors com a eina de formació permanent.
- Dinamitzar la formació permanent pròpia i de tot el personal que treballa en el seu CEP.
- Altres funcions que li siguin encomanades, si n'és el cas, per la Conselleria d'Educació i Cultura.

Pel que fa als assessors i assessores de formació, la normativa en preveu dues tipologies i estableix les seves funcions:

1. Assessors i assessores de formació en règim de comissió de serveis a un CEP. Les seves funcions són les següents:
 - Participar en els processos de detecció de necessitats formatives.
 - Assessorar i donar suport als centres docents de l'àmbit del centre de professorat en matèria de formació permanent, d'acord amb el que estableixen el Pla plurianual i el Programa anual.
 - Realitzar tasques d'assessorament a equips de professorat en els centres educatius.
 - Assumir les tasques d'organització, gestió, execució, seguiment i avaluació de les activitats formatives pròpies de la seva assessoria i de totes aquelles que determini la direcció del centre, d'acord amb la proposta de l'equip pedagògic.
 - Participar en els programes específics de formació permanent que estableixi la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat.
 - Col·laborar en l'organització general del centre de professorat.
 - Treballar en equip amb la resta de les assessories del seu centre de professorat per tal de millorar la pròpia formació i per dotar de coherència l'activitat formativa del centre de professorat.
2. Assessors i assessores col·laboradors de formació. Destinats a un CEP determinat, compatibilitzen la seva tasca docent amb una part de la seva jornada laboral dedicada a la tasca assessora en tot allò que fa referència al programa específic pel qual s'ha convocat aquest lloc de feina i en les condicions que es determinin en les convocatòries corresponents. Les seves funcions són:
 - Assumir les tasques d'organització, gestió, execució, seguiment i avaluació de les activitats formatives pròpies del programa d'actuació per al qual ha estat nomenat.
 - Realitzar tasques d'assessorament a equips de professorat en els centres educatius.
 - Participar en els programes específics de formació permanent que estableixi la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat.

Els assessors i assessores provenen tots de la pràctica docent no universitària. Es tracta, doncs, d'un model de formació entre iguals; això vol dir que els assessors gaudeixen d'una certa experiència i d'habilitats docents, però que, majoritàriament, arriben al lloc de feina sense cap formació prèvia que els habiliti específicament per a les tasques inherents a l'assessorament. L'experiència docent els dona credibilitat, però alhora que desenvolupen la tasca assessora han d'anar formant-se, perquè probablement els manquen els sabers específics o saber contextualitzar-los. És una tasca d'aprenentatge permanent que ha de ser potenciada, recolzada des del Servei de Formació Permanent del Professorat amb les accions formatives que, com a part del corresponent itinerari formatiu, es programin anualment.

Les funcions esmentades, de caràcter operatiu, exigeixen professionals amb competències que haurien de ser valorades per a l'accés a l'assessoria:

Competències personals:

- ha de ser una persona flexible, adaptable, amb habilitats socials com empatia, assertivitat, il·lusió, capacitat de lideratge i compromís;
- ha de tenir capacitat d'organització, de generar recursos i de treballar en equip;
- ha de mostrar una actitud receptiva i interès per aprendre i millorar la seva formació personal.

Competències professionals:

- ha de ser capaç de dinamitzar, de clarificar, estructurar i ordenar les idees del grup;
- ha d'ajudar a la construcció del coneixement a partir de la reflexió sobre la pràctica docent

- mitjançant metodologies que incloguin la negociació i l'acompanyament;
- ha de ser competent per fer recerca, extreure informació, analitzar, recapitular i sintetitzar;
 - ha de ser capaç d'impulsar processos innovadors, de projectar-los, compartir-los amb altres centres i ajudar a fer públiques les bones pràctiques;
 - ha de tenir competència comunicativa i competència informàtica per poder treballar amb eficàcia tant en activitats formatives presencials, com en les semipresencials o a distància a través d'entorns virtuals d'aprenentatge.

2.1.4. Funcions dels centres docents

Des del punt de vista de l'estructura organitzativa de la formació, els centres educatius com a agents de formació tenen les funcions següents:

- L'equip directiu ha d'elaborar el Pla de formació del professorat del centre a partir de les necessitats analitzades i tenint en compte l'oferta formativa del Pla anual de formació de la Conselleria d'Educació i Cultura. Una vegada aprovat pel claustre, el Pla de formació s'inclourà en la programació general anual, que haurà de tenir el vist-i-plau d'Inspecció Educativa.
- El claustre de professorat ha de participar en la planificació de la formació del professorat del centre i elegir els seus representants al centre de professorat al qual estan adscrits. Ha d'aprovar el Pla de formació del professorat del centre.
- La comissió de coordinació pedagògica o en el seu cas el claustre ha d'elaborar la proposta del Pla de formació del professorat.
- El cap d'estudis ha de coordinar l'elaboració del Pla de formació, inclòs a la PGA; planificar i organitzar les activitats de formació que es realitzen al centre, i ser el seu representant al CEP. Com a tal, ha de participar en les reunions de representants de centres convocades pel director o per la directora del CEP del seu àmbit. Han de fer arribar al seu CEP els suggeriments sobre l'organització de les activitats manifestades pel claustre, pels departaments didàctics o pels equips de cicle, i han d'informar puntualment el claustre de les activitats de formació que el puguin afectar.
- Els departaments o els cicles han de promoure la investigació educativa i proposar activitats de perfeccionament per als seus membres.

2.2. Recursos humans i econòmics

2.2.1. Recursos humans

Les persones responsables de l'organització i de la gestió de les activitats de formació permanent són un element primordial per a l'assoliment dels objectius que es fixen en aquest pla. Qualsevol actuació que es vulgui dur a terme està absolutament condicionada als efectius humans que hi ha al darrere.

Els recursos humans assignats per l'Administració educativa a la gestió del pla són els següents:

- Personal adscrit al Servei de Formació Permanent del Professorat de la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat.
- Personal adscrit als CEP: directors, secretaris, assessors, administratius i auxiliars, el perfil i el nombre dels quals variaran, segons l'evolució del Pla.
- Assessors col·laboradors que determini la Conselleria d'Educació i Cultura, d'acord amb l'evolució del pla o amb l'aplicació de programes específics.

- Personal adscrit al Servei de Planificació i Participació de la Direcció General de Formació Professional i Aprenentatge Permanent, pel que fa a la formació permanent del professorat de formació professional.
- Personal adscrit a programes específics amb funcions sobre la formació del professorat, entre d'altres, desenvolupats per la resta de direccions generals.

2.2.2. Recursos econòmics

La naturalesa de les despeses derivades de l'aplicació del pla comporta que les assignacions econòmiques se centrin, prioritàriament, en els conceptes de:

- El fet d'impartir la docència.
- Els desplaçaments i les dietes del professorat formador i dels assessors i assessores dels CEP.
- Adquisició, elaboració i reproducció de materials per a la formació.
- Assignacions als convenis amb la UIB i altres institucions, com també subvencions a entitats col·laboradores en la formació.
- Ajudes individuals al professorat per despeses derivades de la participació en activitats de formació.
- Llicències d'estudi retribuïdes.
- Estadies formatives en empreses.
- Despeses derivades de la participació del professorat en activitats formatives específiques realitzades a altres comunitats autònomes o altres illes.

Les partides pressupostàries per a la realització d'activitats formatives es distribueixen entre el Servei de Formació Permanent del Professorat i els centres de professorat, principalment, però no exclusivament, ja que a altres serveis de diferents direccions generals es disposa també de partides per a la formació o d'ingressos procedents de convenis amb diferents institucions per a la realització d'activitats formatives. En aquest sentit, podem esmentar la Direcció General de Formació Professional i Aprenentatge Permanent, que, de forma estable, gestiona partides pressupostàries en relació a la formació permanent del professorat de formació professional a través de convenis amb cambres i associacions empresarials, amb les quals estableix línies prioritàries d'actuació. La resta de direccions generals que gestionen recursos per a la formació poden anar canviant al llarg del període de vigència d'aquest pla i, per això, a cada programa anual s'esmentarà la seva participació específica. Amb tot, aquesta distribució de recursos, fa més que necessària la coordinació i la col·laboració per tal d'optimitzar-los i d'utilitzar-los amb coherència amb les línies prioritàries marcades en aquest pla.

2.3. Procés en la gestió de la formació permanent

La planificació de les activitats de formació permanent implica treballar en diferents nivells de concreció:

- a. Nivell estratègic, plurianual: es concreta en l'elaboració o la revisió de normativa, la detecció de necessitats formatives i en l'elaboració del Pla de formació permanent, que defineix el model de formació, l'estructura organitzativa i les línies prioritàries, i la seva avaluació. Aquest pla representa una planificació flexible i adaptable que es desenvolupa en forma de programes anuals.
- b. Nivell tàctic, anual: es concreta en l'assignació de recursos humans i econòmics, en el programa anual de formació i la seva avaluació.
- c. Nivell operatiu: es concreta en les activitats formatives, el seu disseny, desenvolupament i avaluació.

2.3.1. Fases del procés

2.3.1.1. Detecció de necessitats

És un procés mitjançant el qual es reconeixen i s'identifiquen les necessitats de formació del professorat, tant individualment com en l'àmbit organitzatiu del centre educatiu. La detecció de necessitats està en relació directa amb el mateix procés de formació, perquè l'obtenció d'informació ve determinada per la formació de les persones que participen en la consulta; és per això que considerem la detecció de necessitats com un procés obert al llarg del desenvolupament d'aquest pla i que ha de servir per a la seva reorientació i avaluació. Dins d'aquest procés continu de detecció de necessitats hi ha moments puntuals en què es recull i s'estructura la informació obtinguda o s'estableixen procediments per recollir informació.

2.3.1.2. Definició de prioritats formatives

És la fase en la qual es prioritzen les necessitats detectades i s'elaboren propostes de solució, que seran dissenyades posteriorment. Per a la definició de prioritats formatives cal cercar l'equilibri entre les necessitats manifestades pel professorat, pels centres, per les diferents unitats de l'Administració educativa consultades, i les demandes que genera la mateixa dinàmica del sistema educatiu. Les prioritats formatives es concreten en el Pla de formació permanent del professorat, tant per establir el marc general de la formació com per fer de guia i per facilitar la planificació coherent i coordinada de les programacions anuals.

2.3.1.3. Programa de formació

El Programa de formació ha d'atendre les directrius marcades en el Pla de formació permanent del professorat i representa el conjunt d'activitats formatives per a cada curs escolar, programades a partir de les necessitats detectades i dissenyades prèviament per les diferents assessories dels CEP o pels assessors tècnics del Servei de Formació – tot tenint en compte cada una de les tasques prèvies (activitats, objectius, espais, temps, condicions...) a la realització de les activitats formatives. Així mateix, cal esmentar que assessors tècnics d'altres direccions generals, treballen també, si s'escau, en el disseny i organització d'activitats formatives en col·laboració amb el Servei de Formació (DGFPAP, Servei d'Innovació, Programes Internacionals, etc.).

A la nostra comunitat autònoma, les activitats es publiquen al Programa anual de formació permanent del professorat, en el qual es concreten les activitats formatives que realitzaran cada un dels CEP (Palma, Inca, Manacor, Menorca i Eivissa-Formentera) amb la finalitat de donar una resposta territorialitzada i adequada a les especificatius dels centres de la zona. El programa també recull les que realitzarà el Servei de Formació Permanent del Professorat, activitats que normalment responen a necessitats estructurals de l'administració o a objectius de promoció i difusió de temes d'actualitat educativa, així com les que es dissenyen des de diferents serveis d'altres direccions generals de la Conselleria.

2.3.1.4. Desenvolupament de les activitats formatives

És el punt central del procés en el qual s'executen les activitats formatives, d'acord amb les característiques de les diferents modalitats. Cada institució responsable de l'organització de la formació

permanent dissenya i du a terme, d'acord amb la planificació prevista i amb la normativa establerta⁹, cada una de les activitats de formació. Els assessors i assessores de formació permanent són els responsables directes d'aquesta fase.

2.3.1.5. Seguiment i avaluació

L'avaluació ha de cobrir una doble finalitat: d'una banda, ha de servir per emetre una valoració sobre la planificació (Pla i Programa) i, per tant, ha de ser útil per determinar en quina mesura s'han aconseguit els objectius previstos; d'altra banda, ha de servir per valorar la influència de la formació als centres i el grau d'influència d'aquesta formació en l'alumnat. En aquest sentit cal esmentar la implementació d'un procés d'avaluació de l'impacte de la formació, com a projecte pilot del Pla de formació permanent 2004-2008, els resultats del qual recull l'informe d'avaluació corresponent.

Es realitza tant del procés de planificació com de l'execució de les activitats, i la seva efectivitat ve condicionada per una sèrie de trets, d'entre els quals destaquem:

- L'avaluació s'ha de planificar paral·lelament i ha de ser coherent amb el Pla, el Programa i les activitats.
- Ha d'obeir a un pla d'actuació dels agents implicats en l'avaluació.
- Ha de preveure la varietat de finalitats que es planteja la formació permanent.
- Ha de preveure estratègies variades i ha de comptar amb diversos i diferents agents d'avaluació.
- S'ha de desenvolupar en moments diferents. Comença ja abans de la mateixa elaboració del Pla, amb la detecció i l'anàlisi de les necessitats, i continua al llarg del procés d'aplicació per tal de reformular-lo, si cal. Acaba amb un informe final que serveix per a la definició del proper Pla.
- Ha de prioritzar l'anàlisi qualitativa de les dades, per sobre la quantitativa, però ha de permetre processar, comparar i analitzar-ne resultats.

2.4. Modalitats de formació

Les modalitats de formació donen resposta a diferents tipologies d'actuacions i estan diferenciades a partir dels objectius de formació marcats i de les estratègies metodològiques per assolir-los. Per això cada modalitat té una estructura diferent i caracteritza la forma de participació dels diferents agents i destinataris.

Les modalitats formatives bàsiques més conegudes i experimentades són els cursos, els seminaris, els grups de treball i les jornades. Ens remetem a la normativa publicada pel que fa a les característiques d'aquestes modalitats¹⁰. També hem d'esmentar la modalitat específica per a professorat de formació professional, *Estades de formació en empreses*, que pretén complementar la formació específica d'especialitat que no pot atendre la xarxa de formació actual¹¹. Així mateix hem de fer constar la possibilitat d'obtenir ajudes econòmiques individuals per a l'assistència a activitats de formació,

⁹ Normativa de referència: [Ordre del conseller d'Educació i Cultura, de 2 de gener, per la qual es regula la planificació i el reconeixement de la formació permanent del professorat no universitari \(BOIB núm. 8 de 17-1-2002\)](#).

¹⁰ La definició de les diferents modalitats i les característiques de les activitats de formació, vénen determinades al capítol II de l'[Ordre del conseller d'Educació i Cultura, de 2 de gener, per la qual es regula la planificació i el reconeixement de la formació permanent del professorat no universitari \(BOIB núm. 8 de 17-1-2002\)](#).

¹¹ Normativa de referència: Ordre de 4 de juliol de 2005, del conseller d'Educació i Cultura, per la qual es regula la realització d'estades de formació en empreses de les Illes Balears del professorat de formació professional. Darrera convocatòria, de caràcter anual: Resolució del director general d'Innovació i Formació del Professorat, de 7 de setembre de 2007, per la qual es convoca la realització d'estades de formació en empreses de les Illes Balears del professorat de formació professional per al curs 2007/2008.

regulades des del SFPP¹², per al professorat en general, i la concessió d'ajudes econòmiques individuals exclusivament per a professorat d'FP dins del marc del conveni de col·laboració entre la DGFPAP i la PIMEB, per tal de cobrir la manca de formació específica per aquest col·lectiu.

Les llicències per estudi no constitueixen una modalitat de formació permanent en sentit estricte, però possibiliten l'adquisició de nous coneixements i la recerca educativa. Es convoquen des de la DGIFP i el seguiment es du a terme des del Departament d'Inspecció Educativa, segons estableix la normativa vigent¹³. Des de la DGIFP s'arbitraran mesures de difusió dels estudis de recerca realitzats per posar-los a l'abast del col·lectiu docent.

Tot seguit exposarem només les propostes de canvi o de millora que plantejam per al període 2008-2012.

2.4.1. Cursos i seminaris

Durant la vigència del Pla de formació precedent, des de la xarxa de formació de les Illes Balears, s'ha treballat a fons en dos aspectes, als quals consideram que s'ha de donar continuïtat: la implementació de fases d'aplicació a l'aula als cursos, preferentment als de durada superior a 20 hores, i l'experimentació a les modalitats *curs* i *seminari* de metodologies per a la formació *blended learning* (anomenades també *modalitat mixta* o *semipresencial*) amb fases presencials i fases a distància. D'aquesta experiència s'extreuen conclusions positives, pel que fa a la significativitat de la fase d'aplicació i a les potencialitats d'interacció i participació productiva dels assistents.

Pel que fa a la modalitat *curs* entenem que hem d'aprofundir en l'adequació de l'oferta a la demanda i a les necessitats de col·lectius específics. El seu disseny ha de comptar amb fase d'aplicació a l'aula, sempre que faciliti la consecució dels seus objectius i la transferència a l'aula. I, en els casos en què es pretengui iniciar un itinerari formatiu o facilitar concretament la transferència, cal seleccionar prioritàriament equips de centre.

La formació a distància que es desenvolupa majoritàriament a través de la modalitat *curs* tindrà una atenció diferenciada. Cal explorar noves metodologies per a la formació a distància, dins del marc del que s'ha anomenat constructivisme social, a partir d'eines que facilitin l'aprenentatge col·laboratiu i la construcció del coneixement (web 2.0, xarxes socials, etc.). Quant a aspectes organitzatius, l'oferta de formació a distància de la Conselleria actualment es gestiona des del Servei de Formació. La demanda ha anat augmentant curs rere curs i s'ha anat també adequant l'oferta amb nous cursos i amb més places. En els anys de vigència d'aquest pla aquesta gestió s'anirà traslladant de manera gradual als CEP, tot incrementant una dinàmica ja encetada amb algunes activitats tutoritzades per assessors i assessores, encara que la coordinació general i alguns aspectes tècnics específics continuaran al Servei de Formació.

La modalitat *seminari* serà la indicada per donar continuïtat als itineraris formatius iniciats, bé entre equips docents d'un mateix centre, bé entre docents de centres diferents. Tendran com a objectius prioritaris la pràctica reflexiva, l'elaboració i l'intercanvi de propostes didàctiques o instruments d'avaluació, la creació de xarxes de professors i professores o de centres, i la coordinació entre etapes educatives per zones escolars.

2.4.2. Formació a centres

¹² Normativa de referència, de periodicitat anual: [Resolució del conseller d'Educació i Cultura, de 25 de juny, per la qual es convoquen ajudes econòmiques individuals per assistir a activitats de formació permanent del professorat d'ensenyament no universitari dins el període comprès entre l'1 de setembre de 2006 i el 31 d'agost de 2007 \(BOIB núm. 96 de 30-6-2007\).](#)

¹³ Normativa de referència, de periodicitat anual: Resolució del conseller d'Educació i Cultura de 29 de març de 2007, per la qual es convoca concurs públic per a la concessió de llicències per estudis i per dur a terme treballs de recerca durant el curs 2007-2008, destinades als funcionaris de carrera dels cossos docents i del cos d'inspectors al servei de l'Administració educativa.

La modalitat preferent dins del marc d'actuació d'aquest pla serà la que s'esdevengui al propi centre, lligada a la reflexió sobre la pràctica i la innovació educativa: els projectes d'innovació. Es tracta de donar suport al desenvolupament de projectes de centre per mitjà de la formació permanent com a recurs i de facilitar als equips directius la planificació pedagògica del centre i els processos de millora que li són inherents.

És fonamental que els centres puguin planificar la formació a mitjà termini i que la negociació sobre les activitats formatives es realitzi a través de la xarxa de formació més propera, que podrà facilitar-hi els recursos necessaris, i fer-ne un seguiment i una avaluació. D'aquesta manera es pot donar continuïtat als itineraris formatius de centre i compartir les bones pràctiques que se'n deriven amb la resta de centres del seu àmbit, per facilitar la creació d'una xarxa de centres. No tots els centres es troben en la mateixa situació (dinàmiques internes, diferències de l'entorn sociocultural, cultura del professorat, projectes duits a terme, etc.) i això fa que cada centre necessiti explorar la seva capacitat d'innovació i una formació diferent i específica.

La intenció és treballar des de la formació per garantir una autonomia real dels centres educatius. Per això s'ha de fer una atenció diferenciada als centres amb el suport al desenvolupament de projectes d'innovació pedagògica que abracin períodes superiors al de la planificació anual en aquells casos en què hi hagi un compromís clar del centre (l'equip directiu, el claustre o un grup significatiu de professorat) per millorar algun aspecte de la pràctica docent o del funcionament global del centre.

En aquest sentit, cal reformular les modalitats formatives que han fet més incidència entre equips docents del mateix centre: les activitats que, per una banda, s'han anat desenvolupant amb el nom de *Formació a centres* amb gestió des dels CEP i, per l'altra, els anomenats *Projectes d'innovació*, convocats des de diferents sectors de l'administració educativa. En ambdós casos, en general i sabent que hi ha hagut excepcions, s'ha fet un ús desmesurat d'acreditació d'activitats de formació amb poca incidència directa en la transformació de la pràctica docent; i, en tot cas, aquesta acreditació dels participants no ha implicat cap reconeixement del centre com a centre innovador.

Per això, amb la intenció de sistematitzar i donar coherència a les actuacions formatives realitzades als centres, es convocaran diferents tipus d'actuacions:

a. Seminaris a centre

Representen la continuïtat del model de formació a centres del pla precedent. Seran convocats i gestionats des dels CEP i destinats a grups de docents del mateix centre, de periodicitat anual i sense assessorament extern o amb assessorament extern puntual, segons s'estableixi en el procés de negociació de l'activitat que es durà a terme amb l'assessor o assessora responsable del CEP corresponent. Els equips pedagògics dels CEP són els encarregats de fer-ne la selecció, el seguiment, la gestió i l'avaluació.

b. Projecte d'innovació pedagògica (PIP)

Serà convocat des del Servei de Formació del Professorat, en col·laboració amb els CEP i altres serveis educatius, si s'escau. De periodicitat bianual o triennial i amb assessorament extern, tindrà la consideració de projecte experimental. Representa un cert canvi de cultura sobre la formació permanent, tant per part del professorat i dels centres, com també per part de l'administració. Per això serà necessària la participació activa i coordinada dels agents implicats (centre educatiu i xarxa de formació) i la col·laboració de la Inspecció Educativa. Els equips pedagògics dels CEP són els encarregats de fer-ne el seguiment, la gestió i l'avaluació. La Inspecció Educativa, en el marc del seu àmbit d'actuació, avaluarà la transferència i l'impacte d'aquest projecte sobre l'organització de centre i la seva pràctica docent.

En relació amb aquesta modalitat experimental cal preveure accions formatives de zona per a equips directius, o mòduls adients en cursos per a la funció directiva, que preparin per a una detecció eficient de necessitats del centre i l'elaboració d'un Pla de formació escaient.

c. Projectes d'innovació en temes transversals

Seran convocats des del Servei d'Innovació de la DGIFP, de periodicitat bianual o trienal, preferentment. El seu assessorament, seguiment i avaluació estaran a càrrec dels assessors i assessores tècnics del Servei d'Innovació, que podran també dissenyar actuacions formatives específiques per als participants als projectes dels centres, en col·laboració amb el Servei de Formació i la xarxa de CEP, a fi de crear xarxes de centres que treballin un mateix tema per possibilitar l'intercanvi i la cooperació.

2.4.3. Aspectes metodològics

Actualitzar el model de formació implicarà explorar canvis en la relació entre formadors/es, assessors/es i participants i ajustaments metodològics en les característiques de les modalitats que, en tot cas, haurien de contemplar els aspectes següents:

1. Possibilitar l'intercanvi i la cooperació entre professionals docents.
2. Facilitar la tasca pràctica del professorat i conèixer altres maneres de realitzar-la.
3. Exemplificar amb algunes intervencions a l'aula o en contextos d'aprenentatge amb presència de l'assessor/a i/o d'algun company/a docent d'un altre centre (modelatge).
4. Vincular la formació a projectes personals i de centre.
5. Incloure l'ús interactiu i col·laboratiu de les eines tecnològiques per afavorir una nova manera d'ensenyar i d'aprendre, en activitats *e-learning* i *blended learning* a través d'entorns virtuals de formació i de xarxes socials d'aprenentatge.
6. Esdevenir un espai per a la reflexió i la investigació-acció.
7. Valorar i situar dins l'activitat formativa les aportacions i les solucions que ha plantejat el professorat participant per afrontar problemes complexos.
8. Comptar amb professorat formador i centres formadors (tutelatge) en les activitats en què s'escaigui.
9. Han de ser el màxim de significatives per al desenvolupament personal, professional i institucional del professorat que hi participi.

En definitiva, es tracta que les modalitats formatives, en el seu conjunt, introdueixin estratègies metodològiques que possibilitin una nova relació entre assessors/es, formadors/es i ensenyants que impliqui un major intercanvi d'experiències i que permeti compartir coneixements i construir, des de la reflexió i des de la pràctica, una nova formació més professionalitzadora. La formació dels responsables de formació haurà de posar èmfasi en el treball cooperatiu i en la gestió del coneixement del conjunt del professorat del centre.

2.5. Entitats col·laboradores

De manera preferent, la Conselleria ha signat convenis de col·laboració amb entitats supraautonòmiques en matèria de formació del professorat com el *Centro Nacional de Información y Comunicación Educativa* (CNICE), sobre la formació permanent, l'elaboració de materials i les bones pràctiques en TIC. Actualment, també s'han iniciat les actuacions per desenvolupar un conveni signat amb el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya sobre materials de formació a distància.

La Conselleria d'Educació i Cultura forma part des de 1993 de la Xarxa Estatal de Bases de Dades d'Informació Educativa "REDINED", juntament amb les altres comunitats autònomes i el CIDE del Ministeri d'Educació i Ciència, projecte gestionat a través d'un conveni específic de col·laboració amb la UIB, en el conveni marc de col·laboració.

Tal com marca la normativa, les universitats, les institucions, les empreses o entitats especialitzades en formació permanent podran col·laborar en el desenvolupament d'activitats de formació permanent del professorat, en coherència amb el que preveuen els plans plurianuals i els programes anuals i d'acord amb la normativa vigent. Les entitats que, de manera preferent, col·laboren en l'oferta formativa són els sindicats, els moviments de renovació pedagògica, les associacions professionals i la Universitat de les Illes Balears (UIB), a través de diversos departaments i de l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE).

Actualment la seva col·laboració consisteix majoritàriament en l'augment de l'oferta formativa. Poden homologar les activitats que dissenyen i realitzen i així són reconegudes com a activitats de formació del professorat per la Conselleria d'Educació i Cultura.¹⁴ A més, l'administració convoca ajudes econòmiques per a la realització d'activitats formatives des d'entitats sense ànim de lucre¹⁵, a fi de reduir els costos de matrícula dels participants.

Un altre tipus de col·laboració s'esdevé quan la pròpia administració educativa encarrega activitats de formació concretes a entitats o institucions formadores o col·labora en la seva gestió i finançament.

La gran quantitat d'activitats formatives que s'han homologat fins avui dia i la seva diversitat han desdibuixat les prioritats del Pla de formació precedent, de manera que l'oferta ha estat desmesurada en alguns temes de formació i, en canvi, no s'ha complementat de forma adequada l'oferta pròpia de la Conselleria. Per tal de redefinir la funció de les entitats col·laboradores i adequar la seva oferta a aquest pla i als programes que s'esdevinguin, es revisarà la normativa actual a fi de facilitar l'adequació i complementarietat als programes vigents.

2.5.1. Col·laboració específica amb el Centro Nacional de Información y Comunicación Educativa (CNICE)

El Centre Nacional d'Informació i Comunicació Educativa és l'organisme del Ministeri d'Educació encarregat de promoure l'aplicació de les tecnologies en l'àmbit de l'educació. En col·laboració amb l'empresa estatal *Red.es*, depenent del Ministeri d'Indústria, i les comunitats autònomes, es va signar l'any 2002 un primer conveni anomenat *Internet en la escuela* que va tenir continuïtat per al període 2005-2008 amb un nou conveni anomenat *Internet en el aula*. Amb una alta dotació pressupostària corresponent al Pla *Avanza*, l'objectiu global de tots dos era (i és) ajudar a superar el retard tecnològic en el camí de la convergència amb Europa. Durant els anys de vigència d'aquest Pla, 2008-2012 serà important poder continuar en la mateixa línia de treball en el marc dels convenis futurs.

La nostra comunitat ha signat els dos convenis i, en l'àmbit més propi dels objectius de la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat, les addendes corresponents a cada any des de l'any 2007¹⁶. Aquestes addendes suposen partides pressupostàries pròpies i partides pressupostàries del CNICE. Les accions que es desenvolupen fan referència a la formació del professorat en TIC, el seu seguiment i avaluació, la producció de continguts digitals, la creació d'un repositori de recursos educatius digitals que es concretarà en la plataforma *Agrega* i la difusió i la comunicació del conjunt de les accions. A més d'aquestes actuacions, l'empresa *Red.es*, en la seva gerència d'educació, també

¹⁴ Normativa de referència: [Ordre del conseller d'Educació i Cultura, de 2 de gener, per la qual es regula la planificació i el reconeixement de la formació permanent del professorat no universitari \(BOIB núm. 8 de 17-1-2002\)](#).

¹⁵ Normativa de referència, de periodicitat anual: [Resolució de 18 de juliol de 2007, de la consellera d'Educació i Cultura, mitjançant la qual es concedeixen ajudes econòmiques a entitats sense finalitat de lucre per realitzar activitats de formació permanent adreçades al professorat de nivells educatius no universitaris per al curs 2006-2007](#).

¹⁶ Altres aspectes dels convenis esmentats, com la dotació de material informàtic als centres educatius i la coordinació de projectes d'implantació de les TIC, es gestionen actualment des de la Direcció General d'Ordenació, Administració i Inspecció Educatives.

compta amb partides pressupostàries per a propòsits concrets quant a la implementació de les TIC en educació.¹⁷

Totes aquestes accions estan coordinades per comissions específiques, a les quals participa el Servei de Formació Permanent del Professorat. Al Comitè Tècnic de seguiment del conveni estan representades totes les comunitats autònomes, l'empresa *Red.es* i el Ministeri d'Educació i Cultura.

2.5.2. Col·laboració específica amb la Universitat de les Illes Balears per al projecte REDINED

El projecte REDINED va començar a gestar-se l'any 1984 i va néixer el 1985. Els membres titulars són el MECD, a través del CIDE, i les comunitats autònomes. La Conselleria d'Educació i Cultura forma part des de 1993 de la Xarxa Estatal de Bases de Dades d'Informació Educativa "REDINED", juntament amb les altres comunitats autònomes i el Ministeri d'Educació i Ciència.

REDINED és un sistema documental automatitzat centrat en la informació educativa. Incorpora referències de les investigacions, innovacions i recursos didàctics produïts a l'Estat espanyol. Per altra banda, constitueix també un vehicle de comunicació i intercanvi de dades entre les diferents comunitats autònomes i d'aquestes amb altres organismes, a escala nacional i internacional. És una xarxa de bases de dades descentralitzada, constituïda per unitats a cada comunitat autònoma, interconnectades per a possibilitar l'intercanvi d'informació entre les diferents institucions que generen documentació en els àmbits següents:

REDINED-INVESTIGACIÓ posa a la disposició dels usuaris referències sobre investigacions educatives com són ara tesis doctorals, memòries de llicenciatura, projectes de recerca, etc. Recull tesis doctorals, tesines i investigacions en general, des de 1975 fins a l'actualitat.

REDINED-INNOVACIÓ ofereix referències de projectes educatius, de renovació pedagògica i dissenys curriculars. Recull materials no publicats d'innovació educativa des de 1980 fins a l'actualitat.

REDINED-RECURSOS DIDÀCTICS permet l'accés a referències sobre guies didàctiques, projectes i programacions de desenvolupament curricular, quaderns de treball i altres materials relacionats amb la pràctica docent. Recull materials publicats com a recursos educatius des de 1980 fins a l'actualitat.

REDINED-REVISTES/ANALÍTiques incorpora a la base registres amb fitxes analítiques sobre articles de revistes espanyoles, encara que també és possible que figurin registres corresponents a altres tipologies documentals: ponències de congressos, etc. Recull articles de publicacions periòdiques i capítols o parts de monografies, des de 1999 fins a l'actualitat.

La Conselleria d'Educació i Cultura gestiona la seva participació en aquest projecte mitjançant un conveni de col·laboració amb la Universitat de les Illes Balears. La Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat actua com a membre titular i com a responsable de la xarxa al seu àmbit territorial i el Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació de la UIB actua com a capçalera de zona, com a responsable de les funcions tècniques a la comunitat de les Illes Balears.

2.5.3. Col·laboració específica amb l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) de la UIB

¹⁷ Amb data de publicació d'aquest pla, el Servei de Formació ofereix activitats formatives en TIC derivades del "Plan Enseña" de l'empresa estatal *Red.es*.

L'Institut de Ciències de l'Educació és una unitat de recerca pròpia de la UIB de caràcter pluridisciplinari que atén interessos científics, tècnics, artístics o socials de la mateixa comunitat universitària i, per extensió, de tota la comunitat acadèmica de les illes. Compta, entre d'altres, amb una secció de formació permanent del professorat no universitari i amb una secció de recerca i innovació educativa. Per la seva sòlida trajectòria i per les seves funcions constitueix una institució preferent per a la formació del professorat.

El Servei de Formació Permanent del Professorat comparteix amb l'ICE la realització del Programa del curs d'aptitud pedagògica (CAP)¹⁸ per a futurs docents de secundària; i el Servei d'Ensenyament del Català hi comparteix el Programa de reciclatge lingüístic i cultural del professorat.

A partir de les línies d'acció que marcarà aquest pla i dins dels paràmetres que marca el conveni marc de col·laboració amb la UIB, la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat establirà un conveni específic de col·laboració amb l'ICE que, entre d'altres possibles actuacions, compregui un curs d'especialista universitari de formació de formadors, un programa compartit d'activitats de formació permanent i la col·laboració en activitats de recerca i d'innovació educatives lligades a processos de formació.

2.5.4. Col·laboració específica amb la Facultat d'Educació de la UIB

Amb la Facultat d'Educació de la UIB, la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat, a través del Servei de Formació, organitza les pràctiques dels alumnes de magisteri i dels de psicopedagogia i pedagogia en centres educatius. A través d'un conveni específic i d'una convocatòria pública, els centres educatius poden participar d'aquest programa i tenir alumnes de pràctiques a les seves aules. Per això cal complir una sèrie de requisits i tenir suficient professorat tutor per a aquests alumnes. Es considera la funció tutorial com a formació permanent i els centres reben una compensació econòmica de part de la UIB.

Durant el període de vigència d'aquest pla caldrà introduir modificacions al sistema actual en relació als canvis que s'esdevindran en els plans d'estudis de la UIB per a futurs docents, dins del marc de convergència europea per als estudis superiors.

D'altra banda, es preveuen línies de col·laboració amb la Facultat d'Educació en relació a activitats de recerca o investigació educativa que necessiten la col·laboració o participació de centres educatius o de docents en exercici. Caldrà estudiar la conveniència de formalitzar un conveni específic on es pacti la forma de participació des dels dos sectors, l'universitari i el docent, els objectius, els temes de treball i els terminis adients.

2.5.5. Convenis de col·laboració de la Direcció General de Formació Professional i Aprenentatge Permanent

La Conselleria d'Educació i Cultura, a través de la Direcció General de Formació Professional i Aprenentatge Permanent, té subscrits convenis de col·laboració amb diverses entitats per al desenvolupament d'accions conjuntes dins el marc de la formació professional, i que tenen com a objectius l'apropament del món educatiu al món empresarial, així com també la contribució a la millora de la formació professional a les Illes Balears.

¹⁸ En data de redacció d'aquest Pla (maig-juny 2008) i per al curs 2008-2009 i 2009-2010 es preveu continuar amb el CAP com a darrers cursos abans de la implantació del mestratge de formació de professors de secundària, que el substituirà. El SFPP participa d'una comissió presidida per la Direcció General d'Universitat, que elabora les orientacions pertinents de la Conselleria d'Educació i Cultura sobre el futur curs de mestratge.

Les entitats amb les quals s'han signat aquests convenis són les següents:

- Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Mallorca
- Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Menorca
- Cambra de Comerç, Indústria i Navegació d'Eivissa i Formentera
- Confederació d'Associacions Empresariales de Balears (CAEB)
- Confederació de la Petita i Mitjana Empresa de Balears (PIMEB)

En tots aquests convenis hi ha dedicada una partida prou important a la formació específica del professorat de formació professional per ajudar a l'actualització d'aquest professorat i, en conseqüència, millorar la qualitat de la formació professional a la nostra Comunitat Autònoma.

2.6. Reconeixement de la formació permanent¹⁹

El reconeixement de la formació permanent del professorat actualment està lligat als mèrits que es necessiten en pràcticament totes les convocatòries d'accés a la funció docent, en les de concursos de trasllat, en les de comissions de servei per accedir a serveis educatius o càrrecs, etc., però, sobretot, i com a la majoria de comunitats autònomes de l'Estat, aquest reconeixement està lligat a un complement econòmic, els sexennis.

Això ha provocat un augment considerable de demanda i, per tant, d'oferta d'activitats de formació permanent des d'àmbits públics i àmbits privats o associatius, que, en molts casos, no s'adequa a les necessitats dels centres educatius, a les prioritats metodològiques específiques de l'àrea del participant, ni tampoc a les prioritats del sistema educatiu. Dit d'una altra manera: a hores d'ara ens podem trobar amb docents molt "formats" (amb molta quantitat d'hores de formació reconeguda), però amb poca transferència d'aquesta formació a l'aula i amb molt poc impacte en l'aprenentatge de l'alumnat.

D'altra banda, l'administració educativa cau sovint en el mateix parany quan compensa tasques noves o extralectives amb crèdits de formació.

S'han de cercar alternatives més coherents amb els objectius de la formació permanent, revisar la normativa per tal que l'oferta no sigui desmesurada o poc adequada, per incloure, en canvi, el reconeixement de formació molt específica i especialitzada realitzada a l'àmbit universitari, per definir els destinataris de les activitats formatives i per coordinar millor les diferents accions acreditades com a formació des de la pròpia administració.

A més a més, s'hauran també de cercar maneres d'adequar les possibilitats de la base de dades del Registre de Formació Permanent, per tal que es puguin especificar diferents estadis de formació d'acord amb una sèrie d'itineraris preestablerts o seccions prioritàries: formació per a càrrecs directius, en llengües estrangeres, en llengua catalana, de la pròpia especialitat i en TIC, serien alguns àmbits prioritaris en aquests moments.

¹⁹ Normativa de referència: [Ordre del conseller d'Educació i Cultura, de 2 de gener, per la qual es regula la planificació i el reconeixement de la formació permanent del professorat no universitari \(BOIB núm. 8 de 17-1-2002\).](#)

3. Diagnòstic de les necessitats formatives

3.1. Avaluació del Pla de formació permanent 2004-2008

L'avaluació del Pla de formació permanent 2004-2008 s'ha realitzat a partir del mes de febrer de 2008 segons les pautes que marcava el mateix pla. S'han recollit i organitzat les dades existents al Servei de Formació del Professorat des de setembre de 2004 fins a setembre de 2007, en espera d'afegir les del curs 07-08, una vegada el Programa d'activitats formatives estigui tancat. Cal esmentar que la recollida de dades i la seva interpretació són força complexes, la qual cosa dificulta arribar a conclusions ajustades. És necessari, per tant, realitzar millores en la recollida i catalogació de dades.

L'avaluació del pla anterior²⁰ ens porta a les següents conclusions generals, en relació al pla actual:

- S'haurien de revisar, actualitzar i equilibrar les actuacions destinades a les etapes d'educació primària i secundària per atendre les seves prioritats formatives. Aquesta actuació serà imprescindible en l'elaboració dels programes anuals, ja que l'avaluació ens mostra alguns aspectes sobredimensionats i d'altres poc tractats, encara que el pla exposàs clarament les línies d'actuació. És, doncs, en l'elaboració dels programes, més que no pas al pla, i en la coordinació entre els diversos agents que promouen actuacions, on s'haurà de vetllar per una oferta formativa equilibrada.
- S'hauria d'incloure més oferta formativa destinada a batxillerat, equips directius, formació didàctica, pedagògica i tècnica per a formació professional, i programes PQPI i coordinació entre etapes.
- S'haurien de distribuir equilibradament les actuacions formatives entre els diferents CEP, el SFPP i les organitzades des de la resta de serveis de la Conselleria.
- S'hauria d'incrementar l'oferta en formació per a l'ensenyament de la llengua com a segona llengua i en gestió i organització de centre per atendre la interculturalitat, a través d'activitats de formació als centres.
- S'hauria d'impulsar la formació dels equips docents i afavorir el treball en equip o de zona, per atendre millor certes necessitats formatives, en les modalitats que siguin més adients.
- Caldria incrementar la formació de formadors, en aspectes de caire general i en aspectes de caire específic.
- S'haurien d'estudiar maneres de regular les homologacions d'activitats externes per afavorir la coherència i la complementarietat amb els plans i programes vigents.
- Els plans pilot han donat resultats satisfactoris i s'hauria de continuar en la mateixa línia. Caldria avançar en la implementació de propostes d'aplicació a l'aula en els dissenys i també en l'avaluació de la transferència i l'impacte de la formació.
- Pràcticament totes les línies prioritàries del pla anterior han estat ateses de forma adequada i caldrà actualitzar-les i categoritzar-les de nou per donar resposta a noves necessitats o a necessitats ara més prioritàries.

²⁰ Per a una informació més completa vegeu l'Informe d'avaluació del Pla de formació permanent 2004-2008 : <http://www.caib.es/fitxer/get?codi=215113>.

3.2. *Procés de detecció de les necessitats formatives*

El procés de detecció de necessitats²¹ s'ha realitzat des de la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat mitjançant el Servei de Formació del Professorat (SFPP), la xarxa de CEP i la participació de les diferents direccions generals de la Conselleria d'Educació i Cultura. S'ha treballat en aquest procés des de tres estratègies diferents: la detecció individual pels propis docents en actiu, la detecció des dels centres educatius en relació a les necessitats col·lectives i, finalment, la detecció de la pròpia administració educativa, derivada també de les seves prioritats i línies d'actuació. Tot aquest procés s'ha coordinat des del SFPP amb la voluntat expressa d'elaborar un Pla de formació permanent compartit per tots els agents que tenen relació amb la formació del professorat i dels equips docents o serveis educatius.

Les modalitats preferides pel professorat són en primer terme els projectes d'innovació i formació de centre i els cursos de curta durada, seguits de la formació realitzada als centres (bàsicament seminaris). En canvi tenen baixa acceptació els cursos de llarga durada. Destaca també la bona acceptació de les activitats mixtes que combinen part presencial amb part a distància (*blended learning*), sobretot en el cas de secundària. De la mateixa manera, ha augmentat sensiblement la valoració de la formació a distància, organitzada des del SFPP. Quant a les temàtiques preferents de formació, relacionades amb la disposició a realitzar-les, trobam per aquest ordre: resolució de conflictes, formació de la pròpia matèria, aplicació de les TIC, atenció a la diversitat, metodologia i organització d'aula, educació en valors, orientació i tutoria, interculturalitat i compensació educativa, avaluació, cultura pròpia, projecte de centre, tractament de llengües, legislació i funció directiva.

Pel que fa a les necessitats expressades pels equips dels centres trobam, per ordre de prioritat: les TIC, l'actualització d'aspectes metodològics de les àrees, l'atenció a la diversitat, l'organització de centres, la convivència, l'educació per a la salut (especialment referida a la salut laboral), la planificació de l'ús de les llengües al centre, la coordinació didàctica, les competències bàsiques i l'actualització didàctica i curricular, l'educació intercultural, la resolució i mediació de conflictes, i, finalment, l'educació ambiental.

Algunes de les necessitats detectades per l'administració educativa coincideixen amb les que s'han expressat des dels centres educatius o per part del professorat de forma individual. Altres responen a necessitats de gestió i d'organització d'actuacions sorgides des de l'administració, especialment les que fan referència a col·lectius més específics (formació professional, règim especial, educació d'adults, equips directius, etc.) o programes concrets (sistemes de gestió de qualitat, per exemple). En qualsevol cas, els diferents programes anuals explicitaran les respostes formatives concretes i la responsabilitat de gestió de la seva realització.

3.3. *Necessitats formatives del professorat*

L'avaluació del pla anterior i dels seus programes respectius, a més del resultat del procés de detecció de necessitats realitzat a través del SFPP i la xarxa de CEP i de les aportacions de les diferents direccions generals, ens informen d'un ampli ventall de necessitats formatives que presentam distribuïdes per etapes educatives o per col·lectius específics, per afavorir l'ús d'aquest apartat del document com a guia per a l'elaboració dels programes de formació anuals.

²¹ Per a una informació més completa vegeu l'Informe de detecció de necessitats de formació: <http://www.caib.es/fitxer/get?codi=215121>.

3.3.1. Educació infantil

En data de redacció d'aquest pla, la Conselleria d'Educació i Cultura treballa de forma intensa en un Pla de primera infància que reguli la implantació educativa del cicle 0-3. La formació del col·lectiu docent que haurà d'atendre aquests infants és un repte ineludible del nostre sistema educatiu, tant pel que fa a la formació inicial o habilitació per desenvolupar la docència en aquest nivell, com pel que fa a la formació permanent de tota l'etapa 0-6. A partir de la publicació de la normativa al respecte i de l'increment de recursos que això suposa, aquests centres i les seves necessitats formatives s'inclouran també en actuacions de caràcter més general, com són ara detecció de necessitats o elaboració de plans i programes anuals, on es contemplaran com una sola etapa els dos cicles de l'educació infantil.

La xarxa de CEP de les Illes Balears ha atès en menor o major mesura el col·lectiu que realitza tasques educatives amb alumnat de 0-3 anys, encara que no fos preceptiu. Per coherència amb els itineraris formatius i per un elevat grau de compromís amb la seva tasca, s'ha anat treballant des de les assessories d'educació infantil amb els equips d'atenció primerenca per atendre aquest col·lectiu docent.

La societat d'avui ens demana que, des dels serveis educatius, pensem en l'escola i la família en termes de cooperació, com als dos contextos principals que vetllen per l'educació dels infants.

Entenem que l'infant és complex, per definició, ric i potent en competències per entendre el món que l'envolta, i que el que li hem d'oferir des de l'escola són les eines per poder-se conèixer, per poder-se comprendre en totes les dimensions de la seva persona. Això serà fonamental per poder conèixer els altres, infants i adults. I així podrà desplegar tot el seu potencial en la interacció creativa amb el món.

La família ens demana, explícitament o no, un acompanyament en aquests processos de creixement familiars. I l'escola s'ha de centrar a desplegar, sense por, processos d'innovació que puguin respondre a les noves necessitats de la societat.

L'escola infantil necessita repensar els seus criteris organitzatius i el seu projecte educatiu i curricular, per poder-se ajustar més al desenvolupament de les competències de l'infant des d'una perspectiva integral de la persona, des de l'òptica de l'aprenentatge autònom i cooperatiu, des del treball contextualitzat a les potencialitats de tots els infants i amb la finalitat d'afavorir els processos de socialització de tots i totes.

Des d'aquesta concepció, les propostes formatives aniran encaminades al desenvolupament de les competències del docent per tal d'acompanyar l'infant en el seu procés de creixement i de progressiva participació en la societat:

- Desenvolupament de les competències bàsiques dels infants (comunicació lingüística, matemàtica, coneixement i interacció amb el món físic, tractament de la informació i competència digital, social i ciutadana, emocional, cultural i artística, d'aprendre a aprendre, autonomia i iniciativa personal, pensament creatiu).
- Desenvolupament de les competències bàsiques del professorat.
- Gestió d'aula i metodologies de treball pel currículum integrat.
- L'escola i el desenvolupament de les capacitats educatives de les famílies: funció tutorial, tallers de famílies, espais familiars.
- Gestió del centre educatiu de 1r cicle i adquisició de coneixements per a l'elaboració de documents pedagògics.
- Atenció a la diversitat: detecció de signes d'alarma i estratègies de suport a l'aula (tractament transversal).
- L'acollida dels infants: l'adaptació a l'escoleta, els processos de transició a segon cicle d'educació infantil i al primer cicle d'educació primària.
- La pràctica psicomotriu educativa.
- Treball en equip i pràctica reflexiva.

- Estratègies metodològiques per integrar les TIC.
- Coordinació entre projectes educatius i curriculars de 1r i 2n cicle d'educació infantil, i entre aquests i els d'educació primària.
- Educació per a la salut física (adult i infants).
- Educar en un món intercultural.
- Igualtat de gènere.
- Primera aproximació a la llengua estrangera al segon cicle.

3.3.2. Educació primària

En un moment en què a la nostra comunitat s'inicia el desplegament del nou currículum derivat de la LOE, els temes preferents durant els primers dos cursos de vigència d'aquest pla, seran bàsicament les noves àrees curriculars i el tractament metodològic per a l'adquisició de les competències bàsiques, les implicacions que això té en l'organització de centre i en la gestió d'aula, la interdisciplinarietat i el treball en equip del professorat.

La formació del professorat ha d'intentar donar resposta als aspectes següents:

- Organització de centre i treball en equip per a una escola inclusiva i per al tractament de les àrees instrumentals.
- Actualització d'aspectes metodològics de les àrees curriculars. Desenvolupament de les competències bàsiques i de l'avaluació.
- Planificació de l'ús i del tractament curricular de les llengües al centre.
- Millora i actualització del coneixement i metodologia de la llengua estrangera així com del seu aprenentatge a través de continguts curriculars (AICLE).
- Actualització en formació científica.
- Atenció a la diversitat, prevenció de dificultats d'aprenentatge i reforç educatiu, detecció primerenca i tractament educatiu per a l'alumnat de necessitats específiques de suport educatiu.
- Educació intercultural i acollida de l'alumnat nouvingut.
- Acció tutorial i avaluació dels processos d'aprenentatge.
- Competències del docent.
- Tractament interdisciplinari de la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, la comunicació audiovisual, les tecnologies de la informació i la comunicació i l'educació en valors.
- Educació per a la ciutadania i pels drets humans. Igualtat de gènere i prevenció de la violència.
- Convivència escolar: habilitats socials, prevenció i resolució de conflictes, mediació escolar.
- Educació per a la salut.
- Educació ambiental.
- Coordinació entre educació infantil i educació primària.
- Coordinació entre educació primària i educació secundària.
- Competències personals.

3.3.3. Educació secundària obligatòria

Com en el cas de primària, les implicacions del desplegament del nou currículum i dels principis pedagògics que marca la LOE, definiran en bona mesura els temes preferents de formació del professorat. A més, cal tenir en compte les dificultats específiques que comporta la pràctica docent en aquesta etapa: la gestió de l'aula, l'avaluació i l'acció tutorial i l'organització de centre per atendre la diversitat acadèmica i social de l'alumnat (aules d'acollida, grups de diversificació, plans educatius d'entorn o comunitats d'aprenentatge, etc.).

La formació del professorat ha de donar resposta als aspectes següents:

- Coordinació entre educació primària i educació secundària: adquisició de competències bàsiques, avaluació i acció tutorial.
- Organització de centre i treball en equip per a una escola inclusiva i per al tractament de les àrees instrumentals.
- Actualització en aspectes científics i tecnològics, metodològics i didàctics de totes les àrees.
- Desenvolupament de les competències bàsiques i la seva avaluació.
- Atenció a la diversitat: altes capacitats, dificultats d'aprenentatge i reforç educatiu, tractament educatiu per a l'alumnat de necessitats específiques de suport educatiu.
- Educació intercultural i acollida de l'alumnat nouvingut.
- Planificació de l'ús i del tractament curricular de les llengües al centre.
- Millora i actualització del coneixement i metodologia de la llengua estrangera així com del seu aprenentatge a través de continguts curriculars (AICLE).
- Tractament interdisciplinari de la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, la comunicació audiovisual, les tecnologies de la informació i la comunicació, l'educació en valors i l'educació ambiental.
- Educació per a la ciutadania i pels drets humans. Igualtat de gènere i prevenció de la violència.
- Convivència escolar: habilitats socials, prevenció i resolució de conflictes, mediació escolar.
- Educació per a la salut.
- Acció tutorial i orientació educativa, psicopedagògica i professional, amb especial esment a la igualtat d'oportunitats entre homes i dones.
- Programes de qualificació professional inicial: mòduls generals (aprenentatges instrumentals bàsics, tutoria, orientació laboral i ampliació de competències) i mòduls voluntaris (professorat del cos de secundària). Coordinació d'aspectes curriculars i organitzatius entre els mòduls generals, específics de les famílies professionals, i voluntaris.
- Coordinació entre secundària obligatòria i batxillerat o grau mitjà de cicles formatius.
- Competències del docent.

3.3.4. Batxillerat

Encara que aquesta etapa està marcada per ser la porta general d'accés a la Universitat, cal considerar-la també com a un estadi educatiu intrínsec que té com a finalitat proporcionar als alumnes coneixements i habilitats que els permetin desenvolupar funcions socials amb responsabilitat i competència. Així els aspectes prioritaris quant a formació del professorat seran els següents:

- Actualització científica.
- Actualització d'aspectes metodològics de les àrees: perfeccionament i consolidació d'aprenentatges, consolidació d'hàbits i tècniques d'estudi i de producció oral, escrita i tecnològica, impuls a la recerca, l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació i el treball en equip.
- Processos d'avaluació i d'autoavaluació dels processos d'aprenentatge.
- Desenvolupament de la competència social (ciutadania, resolució i mediació, igualtat, etc.).
- Coordinació interdepartamental i intradepartamental.
- Acció tutorial i orientació acadèmica i de finalització d'etapa (laboral, universitària ...).
- Desenvolupament de competències de transició cap a la Universitat en el marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior.
- Coordinació per a processos acadèmics i selectius de transició cap a la Universitat i a cicles formatius de grau superior de Formació Professional.
- Competències del docent.

3.3.5. Formació professional

La formació professional comprèn un conjunt d'accions educatives que capaciten per al desenvolupament qualificat de diverses professions i la participació activa en la vida social, cultural i econòmica.

Els diferents sectors productius són elements en constant canvi; per tant, els coneixements que aquests docents han de transmetre a l'alumnat no poden ser ni obsolets ni estar desvinculats del món laboral. Per això, la formació dirigida al professorat de formació professional ha de prioritzar els aspectes pràctics i tècnics relacionats amb els processos productius actuals, ja que la formació del professorat d'aquests ensenyaments és clau perquè la formació del seu alumnat estigui adaptada a la realitat social i professional del món d'avui.

La planificació, el disseny, l'organització i els recursos econòmics per a la formació permanent del professorat de formació professional es durà a terme en estreta col·laboració entre la Direcció General de Formació Professional i Aprenentatge Permanent (DGFPAP) i la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat (DGIFP) a través del Servei de Formació Permanent del Professorat (SFPP) i la xarxa de CEP.

Així mateix, la DGFPAP manté convenis de col·laboració amb cambres de comerç i associacions empresarials que contemplen la realització d'activitats formatives i/o aportació de recursos econòmics. També facilita l'assistència a activitats formatives a altres comunitats autònomes en congressos o fires específiques.

Cal esmentar també l'oferta des d'altres entitats o institucions, a la qual poden accedir els professors de les Illes Balears i que des del SFPP s'homologuen i s'inscriuen individualment com a activitats formatives si en compleixen els requisits; o s'inscriuen al Registre de Formació del Professorat si es tracta d'activitats homologades pel Ministeri d'Educació.

Aquesta procedència diversa de l'oferta formativa fa necessari establir un canal de comunicació centralitzat i adient perquè els assessors de formació i el professorat puguin accedir a la informació sobre les seves possibilitats formatives.

La planificació de la formació del professorat de formació professional es troba condicionada per algunes característiques pròpies d'aquesta etapa postobligatòria:

- Adequació de la formació inicial als canvis tecnològics constants.
- Alt grau d'especialització i de necessitats de formació individualitzada.
- Alta diversitat d'especialitats²² i dispersió en la distribució geogràfica.

Tenint en compte això, les directrius de la LOE i les especificitats del sistema educatiu a les Illes Balears, la formació del professorat de formació professional en el seu disseny i execució ha de contemplar els aspectes següents:

- Desenvolupament de les competències generals i específiques que tenen associades els mòduls professionals i cicles formatius.
- Comprensió del sistema nacional de qualificacions i la seva importància dins el sistema productiu i/o acadèmic.
- Coneixement dels nous títols de formació professional, els nous currículums, així com els

²² En data de redacció d'aquest document, a les Illes Balears la formació professional compta amb 20 famílies professionals.

- Programes de qualificació professional inicial en les seves diferents modalitats.
- Tractament i desenvolupament de les competències bàsiques de l'alumnat, especialment en els Programes de qualificació professional inicial.
- Formació específica pròpia de cada una de les famílies professionals (actualització científica i tècnica de l'especialitat), amb actualització didàctica dintre de cada activitat de formació específica.
- Integració curricular de les TIC i utilització de les plataformes virtuals de formació.
- Formació en temes transversals com la tutoria i l'orientació acadèmica i laboral, l'atenció a la diversitat, la resolució de conflictes, la prevenció de riscos laborals, l'educació per a la salut i l'educació ambiental, tant amb activitats aïllades sobre aquestes temàtiques com amb la seva inclusió dins el conjunt de la formació.
- Implantació de projectes innovadors a l'aula.
- Foment de les relacions entre el món empresarial i el professorat d'FP per tal de conèixer les exigències professionals de l'entorn, al qual s'haurà d'incorporar el seu alumnat.
- Actualització del professorat en els registres tècnics de llengua anglesa.
- Actualització del professorat en els registres tècnics en llengua catalana i en el foment de l'ús de la llengua en els àmbits professionals.

3.3.6. Educació de persones adultes

Els centres d'educació de persones adultes han de ser capaços de donar resposta a una gran diversitat d'usuaris (procedència acadèmica, procedència cultural, franges d'edat molt amples, etc.) i a necessitats formatives diferenciades (alfabetització, llengua catalana, llengua castellana, obtenció de titulacions bàsiques, alfabetització tecnològica, preparació per a proves d'accés a altres estudis, etc.). A aquesta complexitat s'ha d'afegir un currículum formatiu del professorat que, en general, no ha tengut en compte els aspectes psicopedagògics de l'aprenentatge en edats adultes. Una altra de les dificultats és la fluctuació en l'assistència ja que molts dels alumnes treballen o fan canvis de residència, la qual cosa dificulta la continuïtat de programes.

Ja que l'horari del professorat d'adults dificulta l'assistència a les activitats generals, dins del període de vigència d'aquest pla s'hauria d'avançar en l'ampliació de l'oferta d'activitats a distància i en el disseny d'activitats específiques. Amb tot, les actuacions formatives per a aquest col·lectiu hauran de fer referència als aspectes següents:

- Metodologies per a l'ensenyament a distància i semipresencial: entorns virtuals, aspectes tecnològics, disseny d'activitats i avaluació.
- Psicopedagogia de l'aprenentatge en edats adultes.
- Disseny modular de programes d'ensenyament-aprenentatge. Metodologies d'autoformació i autonomia de l'aprenentatge.
- Acollida lingüística i cultural.
- Atenció a la diversitat de l'alumnat.
- Alfabetització, hàbits i tècniques d'estudi.
- Desenvolupament de les competències bàsiques.
- Ensenyament de llengües amb tractament de L2.
- Tutoria i orientació, amb especial atenció a l'alumnat amb risc d'exclusió social.
- Valoració dels coneixements o experiències adquirits mitjançant aprenentatges no formals i informals, considerats com un procés previ a l'inici d'un procés formatiu.
- Afavorir l'intercanvi d'experiències entre el professorat dels CEPA.

3.3.7. Escoles Oficials d'Idiomes

Les característiques dels estudis oficials d'idiomes comporten un alt grau d'especialització del

professorat. Els requeriments en formació són molt específics i s'haurien d'estructurar al voltant dels aspectes següents:

- Avaluació de les diferents habilitats lingüístiques.
- Adaptació als nous plans curriculars d'acord amb el Marc comú europeu de referència per a l'ensenyament i aprenentatge de les llengües (MCER).
- Aplicació del Portfoli Europeu de Llengües (PEL): estratègies metodològiques i autoavaluació.
- Aplicació de les TIC.
- Gestió d'aula.

3.3.8. Altres ensenyaments de règim especial

Atesa la seva especificitat, aquest Pla de formació no establirà cap marc general per als ensenyaments musicals, artístics i esportius. Els diferents programes anuals hauran de definir les actuacions formatives per al professorat d'aquests ensenyaments de règim especial, en col·laboració amb el Servei d'Aprenentatges Permanents (DGFPAP) i els propis centres. Per a la formació de caràcter més general, en alguns casos, s'haurà de contemplar la possibilitat de compartir activitats amb professorat d'ensenyaments obligatoris (activitats per a professorat d'educació física, professorat d'educació artística i musical, etc.).

3.3.9. Necessitats formatives per a col·lectius específics o serveis educatius

3.3.9.1. Formació per a càrrecs directius dels centres educatius

L'anàlisi dels canvis esdevinguts en els contextos escolars exigeix donar una alta prioritat a la formació del professorat que ha d'exercir càrrecs als centres escolars. La formació inicial de la majoria dels docents no ha preparat per a l'exercici d'aquestes responsabilitats i també hem de dir que de l'avaluació del Pla quadriennal anterior es desprèn una manca d'actuacions formatives en aquest sentit.

La formació haurà de donar resposta, entre d'altres, als aspectes següents:

- Organització i gestió pedagògica de centres, amb especial esment a l'atenció a la diversitat de l'alumnat i a la realitat multicultural del centre.
- Gestió administrativa i de recursos. Eines de gestió als centres de les Illes Balears.
- Lideratge, treball en equip, gestió del temps, models pedagògics, avaluació i plans de millora.
- Plans de formació de centre.
- Centre i entorn: famílies, entorn, processos d'acollida, etc.
- Relació amb altres centres de la zona: models pedagògics, coordinació entre etapes, etc.
- Tecnologies de la informació i la comunicació per a la funció directiva.

3.3.9.2. Formació per a professorat novell o professorat funcionari en pràctiques

Les característiques actuals de l'exercici de la docència impliquen que l'administració educativa s'hagi de plantejar la idoneïtat d'oferir actuacions formatives de caràcter inicial per al professorat novell interí. Fins ara només s'ha realitzat per als nous funcionaris, de forma obligatòria, en el seu període de pràctiques. Durant el primer curs de vigència d'aquest Pla (2008-2009) s'establirà un Pla de formació específic per a professorat novell que començarà a desenvolupar-se a partir del curs 2009-2010. Conseqüentment, la formació de funcionaris en pràctiques s'haurà de regular en funció dels canvis que s'esdevinguin respecte del professorat novell interí, de forma que no es repeteixi una mateixa actuació formativa innecessàriament.

Les actuacions formatives per a aquest col·lectiu hauran de fer referència, entre d'altres, als aspectes següents:

- Estructura i organització de la Conselleria d'Educació i Cultura.
- Organització i funcionament dels centres educatius. Normativa bàsica.
- Dinàmica d'aula i treball en equip del professorat.
- Organització i metodologies per atendre la diversitat acadèmica, social i cultural.
- Tutoria, avaluació i processos de millora.
- Planificació i ús de les llengües al centre.
- Tecnologies de la informació i la comunicació per a la pràctica docent.

3.3.9.3. *Formació per al desenvolupament de noves tasques dins els centres educatius*

L'assumpció de noves tasques assignades a professorat especialista haurà de comportar necessàriament una formació inicial específica i l'oferta adequada d'actuacions formatives d'aprofundiment o intercanvi d'experiències. Des del servei educatiu que reguli aquestes noves tasques o especialitzacions, conjuntament amb el Departament d'Inspecció Educativa, si s'escau, es proposarà el disseny i l'organització de programes formatius.

3.3.9.4. *Formació dels professionals de l'orientació educativa i del suport educatiu*

Al capítol I de la LOE, *Principis i fins de l'educació*, s'estableix l'orientació educativa i professional dels estudiants, com a un mitjà necessari per a l'assoliment d'una formació personalitzada que propiciï una educació integral en coneixements, destreses i valors. Per aquest motiu la formació del col·lectiu de professionals dedicats a l'orientació és bàsica per possibilitar aquesta educació integral.

Per això, serà prioritària, per una banda, la formació inicial d'aquests professionals que per primera vegada formen part dels Equips de suport de primària, dels Equips d'orientació educativa i pedagògica (EOEP), dels Equips d'atenció primerenca (EAP) i dels Departaments d'orientació de secundària; per l'altra, la formació contínua als professionals que formen part dels diferents equips.

Les actuacions formatives per a aquest col·lectiu han de donar resposta als aspectes següents:

- Intervenció a l'aula per atendre a la diversitat i l'accés de tot l'alumnat a l'educació comuna.
- Estratègies per respondre als diferents ritmes d'aprenentatge dels alumnes.
- L'avaluació psicopedagògica i professional dels alumnes amb necessitat específica de suport educatiu o en situació de desavantatge. Emplenar els informes individuals de NESE.
- Els canvis educatius als centres escolars derivats de la implementació de la LOE i l'atenció als alumnes amb NESE.
- Coneixement de les competències bàsiques.
- Detecció, intervenció i prevenció de l'abús sexual infantil o l'agressió sexual.
- Avaluació, detecció i intervenció educativa de l'alumnat amb diferents necessitats educatives derivades de:
 - Trastorns de l'espectre autista (TEA) o trastorn general del desenvolupament (TGD).
 - Trastorn emocional greu (TEG).
 - Trastorn general de conducta (TGC).
 - Trastorns greus d'aprenentatge.
 - Discapacitat sensorial auditiva (DSA).
- Avaluació, detecció i tractament educatiu de l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals.
- L'acció tutorial(PAT) i programes d'orientació acadèmica i professional(POAP).
- Noves titulacions acadèmiques de formació professional i Universitat.

- Nous programes d'educació secundària: Programes de Qualificació Professional Inicial (PQPI).
- Relació i comunicació amb la família/escola.
- El treball col·laboratiu dels membres dels diferents equips.
- Intercanvi i reflexió sobre la pràctica dels diferents membres dels equips a les diferents etapes i centres.

3.3.9.5. *Formació per a professionals d'Equip d'atenció primerenca (EAP)*

S'entén per "atenció primerenca" el conjunt d'intervencions dirigides a la població infantil de 0 a 6 anys, a la família i a l'entorn, que tenen per objectiu donar resposta el més aviat possible a les necessitats transitòries o permanents que presenten els nins amb trastorns en el seu desenvolupament o que tenen el risc de patir-los. Aquestes intervencions, que han de considerar la globalitat de l'infant, han de ser planificades per un equip de professionals d'orientació interdisciplinària.

La formació haurà d'anar dirigida a la millora de les eines per realitzar la detecció primerenca de dificultats d'aprenentatge per poder estimular adequadament l'alumne i reduir els efectes associats pel trastorn o situació d'alt risc.

Dins del marc de regulació de l'ensenyament de primer cicle d'educació infantil, pren especial rellevància la formació dels professionals que treballen als equips d'atenció primerenca i la coordinació d'aquests amb els agents de formació de l'etapa d'educació infantil per a planificar, programar i dissenyar activitats formatives per al col·lectiu de professionals que treballen a primer cicle.

Les actuacions específiques per als professionals d'aquest servei educatiu hauran de preveure formació per als aspectes següents:

- Detecció, avaluació, diagnosi i suport respecte de les dificultats evolutives dels infants.
- Participació en els processos de disseny curricular.
- Dinàmiques d'enfortiment de les capacitats de les famílies d'infants de primer cicle d'educació infantil, escolaritzats o no: tallers per famílies, dinàmica tutorial als centres, espais familiars, intervenció en situacions familiars problemàtiques ...
- Actualització dels membres dels equips per als processos d'elaboració, avaluació i revisió del PEC i projectes curriculars d'etapa de manera que garanteixin una adequada atenció a la diversitat per poder donar suport als nous centres educatius de primer cicle.
- Millora de les tècniques d'avaluació psicopedagògica per a la detecció primerenca de dificultats d'aprenentatge per poder estimular adequadament l'alumne i reduir els efectes associats pel trastorn o situació d'alt risc i millorar la resposta educativa dels alumnes amb necessitat específica de suport educatiu o en situació de desavantatge i concretament dels trastorns generals del desenvolupament així com trastorns greus d'aprenentatge i llenguatge i de discapacitat auditiva.
- Protocols d'observació així com altres tècniques: sistemes alternatius i augmentatius de comunicació, materials diversos a utilitzar per intervenir en atenció primerenca.
- Coordinació entre els cicles d'educació infantil i entre educació infantil i primària.
- Conèixer i saber.
- Mesures i estratègies per conèixer la realitat de les famílies, donar resposta a les seves necessitats educatives, i facilitar i potenciar la relació i comunicació entre la família i l'escola.

3.3.9.6. *Formació per a professionals de centres d'educació especial*

El professorat de centres específics podrà participar en activitats de formació general dirigida als tutors de l'etapa d'educació infantil i primària, així com les adreçades als diferents membres de l'equip de suport. Malgrat això cal tenir en compte que l'alumnat dels centres específics presenta un quadre de

plurideficiències i, en conseqüència, els professionals d'aquests centres han de menester una formació més acurada per poder donar resposta a aquestes necessitats. A la vegada s'ha d'actualitzar en els nous recursos i materials, així com en les noves ajudes tècniques.

Les necessitats educatives passen per oferir espais de coordinació dels especialistes en l'àmbit de l'educació especial per:

- Trobar respostes coherents i adequades, en el marc d'una educació inclusiva, a les necessitats educatives de tot l'alumnat de les seves aules.
- Reflexionar sobre la posada en pràctica de currículums efectius i adequats als seus alumnes en temàtiques concretes de sexualitat, estimulació basal, habilitats funcionals, competències per al desenvolupament personal i social.
- Trobar idees i directrius davant dels nous reptes de l'educació, la salut mental i l'acció social amb els infants i els adolescents dels centres específics, on l'emoció explosiva, la conducta trastornada i el sentiment de fracàs davant el futur incert tenen especial rellevància; on la formació en les temàtiques de transició a la vida adulta serà prioritària.

3.3.9.7. Formació de formadors

Els professorat que passa a exercir tasques d'assessorament en formació mereix una atenció formativa específica. En la nostra comunitat no s'han realitzat plans específics de formació de formadors de caràcter plurianual. S'han realitzat activitats de coordinació entre els assessors i assessores de la xarxa de formació, amb intervencions formatives puntuals.

Una planificació acurada ens hauria de permetre diferenciar entre formació per a assessors i assessores novells o formació de caràcter general, formació d'aprofundiment i formació sobre aspectes específics d'assessoria. Un altre àmbit seria el de la formació de formadors sobre aspectes educatius concrets, amb la intenció de formar professorat-ponent.

La formació per a la xarxa d'assessors i assessores de formació permanent haurà de donar resposta, entre d'altres, als aspectes generals següents:

- Aspectes generals de la formació permanent: tendències, legislació i model de formació de les Illes Balears.
- Organització i gestió de la formació.
- Disseny, desenvolupament i avaluació de les actuacions formatives.
- Estratègies metodològiques per al treball en equip, la dinamització i la intervenció en centres.
- Elaboració de recursos i instruments per a la formació presencial, *on-line* i *blended learning*.
- Adquisició o millora de destreses per a la formació: coordinació i tutories en entorns virtuals i presencials, habilitats socioemocionals i comunicatives, xarxes socials educatives, etc.

S'hauran d'establir maneres de donar resposta a la formació més específica d'assessoria com poden ser la participació a jornades, seminaris i cursos. També s'hauran d'incloure actuacions de coordinació entre els diferents sectors de la xarxa de formació i/o altres serveis educatius.

En relació a la formació de formadors, des del SFPP es facilitarà la creació de xarxes d'investigació i recerca entre assessors/es, assessors/es i professionals en actiu, assessors/es i formadors (ponents) o docents universitaris, etc.

Entre els agents prioritaris de formació de formadors destaquem l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) de la UIB, amb el qual el SFPP treballarà per poder oferir un paquet formatiu inicial amb intencions de continuïtat.

3.3.9.8. *Formació per a professionals d'Inspecció Educativa*

L'especificitat de la Funció Inspectora aconsella un grau d'autonomia que justifica la realització d'un Pla de formació adreçat exclusivament a aquest col·lectiu en relació al seu pla d'actuació. No obstant això, el DIE participará en les actuacions formatives pertinents en col·laboració amb el SFPP i altres serveis educatius.

3.3.9.9. *Formació per a professionals dels serveis educatius*

La formació específica per a professionals dels serveis educatius s'ha de dissenyar a partir del perfil del lloc de treball que ocupen i de les funcions que han de desenvolupar.

A grans trets, podem parlar de dos tipus de perfils, un que fa referència a funcions més organitzatives o de gestió i un altre que té competències d'àmbit més pedagògic. Algunes actuacions formatives dels programes de formació anuals del professorat poden ser també adequades per a aquests professionals. A més, des de l'Escola Balear d'Administració Pública (EBAP) es poden dissenyar actuacions formatives específiques. En qualsevol cas, cada servei o direcció general hauria de fer la seva detecció de necessitats, dissenyar els plans de formació adients i assignar-hi els recursos pertinents, bé per organitzar-les a través del SFPP, bé per fer la demanda a l'EBAP o per encomanar-les a entitats formadores externes.

4. Objectius del Pla de formació permanent del professorat 2008-2012

- A. Contribuir a la millora de la qualitat de l'ensenyament mitjançant una formació permanent que incideixi en la formació didàctica per a la millora de la pràctica docent.
- B. Afavorir la formació dels equips docents i dels equips directius dels centres educatius a través d'actuacions formatives consolidades que afavoreixin el treball en equip i el treball sobre aspectes d'organització i gestió de centre i de coordinació pedagògica, amb l'objectiu d'assolir la millora dels resultats acadèmics de l'alumnat.
- C. Donar suport a les iniciatives dels equips de centre, en el marc de la seva autonomia, per iniciar processos d'avaluació i elaboració de plans de millora que impulsin propostes d'innovació educativa.
- D. Oferir una formació diversificada que respongui a les necessitats dels centres educatius, del professorat i del sistema educatiu, amb especial esment a les línies prioritàries d'aquest Pla de formació i del marc legislatiu vigent.
- E. Desenvolupar tipologies d'actuacions formatives i metodologies que afavoreixin la reflexió pedagògica, la participació en la pròpia formació, la formació entre iguals, la difusió de bones pràctiques i el treball en xarxa.
- F. Impulsar la perspectiva intercultural de caràcter inclusiu per a totes les etapes educatives, amb especial esment al tractament de l'alumnat que s'incorpora tard al nostre sistema educatiu.
- G. Contribuir al procés de normalització lingüística dins un context de foment de l'educació plurilingüe a través d'actuacions que formin per regular i desenvolupar projectes de tractament i ús de les llengües als centres educatius.
- H. Afavorir la millora professional amb actuacions formatives que contribueixin a desenvolupar les competències del docent.
- I. Aprofundir en la col·laboració amb la UIB per al desenvolupament professional i la millora de la formació del professorat i els professionals de l'educació, especialment pel que fa a la vinculació entre innovació i recerca i formació inicial i formació permanent.
- J. Col·laborar amb institucions i entitats relacionades amb la formació permanent del professorat o de professionals de l'educació, docents i no docents, per possibilitar una oferta diversificada, però, alhora, coherent amb aquest pla i per facilitar el treball en equip entre diferents professionals que incideixen en el món de l'educació.
- K. Impulsar la millora de la xarxa de formació de les Illes Balears a través de plans específics de formació de formadors, plans d'avaluació i una eficient coordinació entre tots els agents que intervenen en la formació permanent del professorat.
- L. Contribuir a la millora de la qualitat de l'ensenyament mitjançant una formació que incideixi en la formació tècnica del professorat de formació professional per a la millora de la pràctica docent.

5. Línies prioritàries d'actuació

L'ampli ventall de necessitats de formació detectades (exposades a l'apartat 3.3. *Necessitats formatives del professorat*), i la complexitat de perfils de professorat i de centres que engloba, fan necessària una concreció en diversos àmbits a efectes de planificació i temporització. Així i tot, els diversos programes anuals que s'esdevinguin hauran de contemplar també la resposta a les necessitats formatives esmentades a cada etapa.

Aquesta concreció vol ser, doncs, una guia per orientar sobre les actuacions que han d'incorporar de forma preferent els diversos programes anuals, amb esment de la seva distribució territorial, sobretot pel que fa a les necessitats formatives de les etapes d'educació infantil, educació primària i educació secundària obligatòria.

En cada línia s'exposaran els objectius i, a mode d'orientació, els temes preferents i, en alguns casos, s'indicarà alguna modalitat o els destinataris de les actuacions formatives.

5.1. Escola inclusiva: atenció a la diversitat, educació intercultural, educació per a la igualtat i educació per a la convivència²³

Objectius	Actuacions
Afavorir pràctiques pedagògiques que donin resposta educativa a la diversitat	Treball cooperatiu Comunitats d'aprenentatge. Relació escola-comunitat Organització de centre: aules obertes, projectes de diversificació curricular, etc. Avaluació de centre sobre pràctiques inclusives Formació per a equips directius Formació per a tutories i orientació Projectes de centre
Capacitar el professorat per donar resposta a l'aula ordinària a les necessitats específiques de suport educatiu (NESE) de l'alumnat.	Formació específica sobre educació especial Audició i llenguatge Coordinació suport-tutoria
Promoure el tractament pedagògic de la diversitat cultural	Organització de centre i acollida de l'alumnat nouvingut Diversitat cultural i interculturalitat Aprenentatge tardà de les llengües cooficials Formació per a equips directius Formació per a tutories i orientació Projectes de centre
Incidir en la construcció d'identitats de gènere positives per al foment de la igualtat i la prevenció de la violència	Igualtat de gènere Coeducació Prevenció de la violència de gènere Educació per a la comunicació no sexista: publicitat, imatge, llenguatge, etc. Formació per a tutories i orientació Projectes de centre
Desenvolupar competències	Educació socioemocional i habilitats socials

²³ El disseny i organització de les actuacions referides a aquests àmbits es realitzaran en col·laboració amb el Servei d'Innovació (Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat), amb l'Institut de la Dona i amb l'Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar, respectivament.

per a la convivència i la ciutadania responsable	Mediació i resolució de conflictes Educació en valors Intercanvi d'experiències de bones pràctiques Comunitats d'aprenentatge Projectes de centre
--	---

5.2. Desplegament de la LOE²⁴ i actualització metodològica

Objectius	Actuacions
Conèixer els principis educatius, metodològics i organitzatius que es desprenen de l'aplicació de la LOE	Innovacions curriculars i organitzatives Principis metodològics Competències bàsiques de l'alumnat Competències bàsiques del professorat
Organitzar recursos i actualitzar les estratègies metodològiques per a l'adquisició de les competències bàsiques	Competències transversals a les àrees curriculars Foment de la lectura i dinamització de les biblioteques escolars. Projectes de centre Elaboració d'ítem d'avaluació i proves adaptatives i d'autoavaluació
Conèixer les característiques curriculars i metodològiques de les noves àrees	Educació per a la ciutadania i pels drets humans Ciències per al món contemporani (Batxillerat) Filosofia i ciutadania (Batxillerat)
Introduir millores en la didàctica de les àrees	Avaluació Estratègies metodològiques per a l'adquisició de competències Recursos audiovisuals i TIC Pràctica reflexiva
Actualitzar les competències per a l'exercici de la docència	Competències personals i interpersonals: comunicatives, socials ... Competències professionals: organització i gestió de l'aula i la matèria, treball en equip, competència tecnològica ...

5.3. Ús i aprenentatge de llengües²⁵

Objectius	Actuacions
Impulsar la reflexió sobre la planificació lingüística del centre i el desenvolupament de programes adients en un context multilingüe	Formació per a equips directius i coordinadors lingüístics. Avaluació de PLC Projectes de formació de centre Actituds lingüístiques positives cap a l'ús de la llengua catalana en entorns multilingües i cap a l'aprenentatge de llengües. Programes específics: Portfoli Europeu de Llengües (PEL), propostes d'educació plurilingüe pròpies, programes de dinamització lingüística, etc. Programes específics d'atenció a l'alumnat nouvingut Distribució i tractament de llengües en àrees no lingüístiques Programes específics: seccions europees, centres amb conveni British Council Difusió de bones pràctiques sobre planificació i organització als centres (Jornades)
Adquirir coneixements i estratègies metodològiques	Desenvolupament de competències comunicatives des d'àrees no lingüístiques

²⁴ De major incidència als programes anuals 08-09 i 09-10.

²⁵ Les actuacions sobre llengües estrangeres i projecció de la dimensió internacional s'organitzaran i/o realitzaran en col·laboració amb el Servei de Programes Internacionals, adscrit a la Direcció General d'Ordenació, Administració i Inspecció Educativa (DGOAIE). Les actuacions sobre llengua catalana es programaran en col·laboració amb el Servei d'Ensenyament del Català, adscrit també a la DGOAIE.

per a l'adquisició de la competència lingüística des de les àrees no lingüístiques (ANL) en llengua catalana, castellana i estrangera	Model de llengua i perfeccionament d'estratègies de comunicació oral i escrita del docent Elaboració de material i optimització de recursos, material didàctic i TIC Millora de la competència lingüística i formació metodològica AICLE del professorat d'ANL en llengua estrangera Elaboració de material i optimització de recursos, material didàctic i TIC per a professorat d'ANL en llengua estrangera
Actualitzar coneixements i estratègies metodològiques per a l'ensenyament de les llengües en entorns plurilingües	Desenvolupament de competències comunicatives des de les àrees lingüístiques Tractament didàctic de la llengua oral, avaluació, recursos i estratègies Metodologia i recursos per a l'ensenyament-aprenentatge de la llengua com a L2 Iniciació i perfeccionament de les habilitats lingüístiques Elaboració de material i optimització de recursos, material didàctic i TIC Enfocament didàctic integrat de llengües Actualització lingüística i metodològica del professorat de llengües estrangeres de totes les etapes educatives Millora de la competència lingüística en llengua anglesa del professorat en general Principis metodològics per a l'ensenyament i aprenentatge de llengües segons el Marc Comú Europeu de Referència per a les Llengües (MCERL)

5.4. Tecnologies de la informació i la comunicació²⁶

Objectius	Actuacions
Impulsar itineraris formatius del professorat en TIC (competència digital) des de l'ús de software lliure i de codi obert	Informàtica bàsica: ús de l'ordinador, processador de textos, Internet, correu electrònic, aspectes legals d'ús de les TIC Informàtica avançada: maquinària específica, ofimàtica, tractament d'imatge i so, web 2.0, treball en xarxa, entorns virtuals d'aprenentatge (EVA) Formació específica segons l'etapa, l'àrea o l'especialitat Formació per a nous equipaments
Implementar les TIC com a recurs educatiu a l'aula i des d'un enfocament metodològic per a la millora i la innovació	Mitjans informàtics i audiovisuals aplicats a l'ensenyament de les àrees Informàtica i necessitats educatives específiques Recerca d'informació, selecció i producció Treball en equip i projectes telemàtics col·laboratius Recursos i materials Nous enfocaments metodològics
Educar en comunicació	Tractament transversal de les eines de comunicació visual, audiovisual i digital Desenvolupament de la competència comunicativa i digital Elaboració i catalogació de continguts educatius digitals
Aprofitar els mitjans tecnològics per a la gestió pedagògica i administrativa dels centres escolars	Formació per a tasques específiques de gestió (equips directius, coordinadors/es, tutors/es, biblioteca ...) Eines tecnològiques per a la comunicació amb la família i l'entorn
Facilitar itineraris formatius de centre en TIC	Projectes de centre

²⁶ El Servei de Noves Tecnologies de la Informació i la Comunicació, adscrit a la DGOAIE, és l'encarregat dels equipaments informàtics de centre i de la coordinació del Programa Educaib. Així mateix, cal esmentar que en data de redacció d'aquest pla s'està treballant en un futur pla marc d'implantació de les TIC als centres educatius que possiblement incrementarà les actuacions formatives.

5.5. Gestió de centres, qualitat i desenvolupament professional²⁷

Objectius	Actuacions
Donar resposta a les necessitats de formació relacionades amb l'organització i gestió administrativa i pedagògica de centres educatius*	Formació inicial i continuada per a equips directius Formació per a càrrecs o tasques específiques: secretaria, coordinació de programes o projectes, orientació i tutoria Formació en xarxa: seminaris de zona per coordinar línies pedagògiques o accions comunes, per establir col·laboració amb l'entorn socioeducatiu ...
Millorar la incorporació del nou professorat als centres educatius	Elaborar un Pla de formació per a professorat novell i dissenyar-ne les actuacions formatives (Programa 08-09) Formació per a professorat novell (a partir del Programa 09-10) i/o funcionaris en pràctiques
Formar per a la tutorització de nous professors	Elaborar un Pla de formació per exercir tasques de tutorització de pràctiques de futurs o nous professors
Promoure l'eficiència de l'organització escolar	Formació inicial i continuada per a la implantació de sistemes de gestió de qualitat

*Els temes preferents estan exposats a l'apartat 3.3.9.1 *Formació per a càrrecs directius dels centres educatius*.

5.6. Educació per a la salut²⁸

Objectius	Actuacions
Prevenir i millorar la salut física i psicològica dels docents	Foniatria i educació de la veu Educació postural Prevenició i tractament de l'estrès Educació socioemocional
Incorporar l'Educació per a la salut als centres docents a través de projectes de centre	Conductes saludables i prevenció de conductes de risc en l'entorn escolar i familiar Tractament de l'educació per a la salut des de totes les àrees curriculars Bons hàbits en la vida diària al centre respecte a la salut física i emocional Alimentació sana i equilibrada
Potenciar l'educació física i esportiva	Formació específica per a l'àrea d'educació física
Prevenir i mantenir la salut en l'entorn escolar	Primers auxilis, seguretat i higiene Malalties cròniques dels infants en edat escolar

²⁷ El disseny i organització generals de les actuacions referides als àmbits de gestió de centres i desenvolupament professional es realitzaran en col·laboració amb el Departament d'Inspecció (DGOAIE). La formació sobre implantació de sistemes de gestió de qualitat als centres educatius es du a terme des del Servei d'Implantació de Sistemes de Gestió de Qualitat, que compta amb una xarxa de formació pròpia, actualment adscrit a la Direcció General de Planificació i Centres, en col·laboració, pel que fa a certificació i registre, amb el Servei de Formació Permanent.

²⁸ El disseny i organització de les actuacions referides a aquests àmbits es realitzaran en col·laboració amb el Servei d'Innovació (Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat) i amb la Conselleria de Salut.

5.7. Educació científica i educació ambiental

Objectius	Actuacions
Contribuir al desenvolupament de l'educació científica i a la seva relació amb la tecnologia i la societat	Desenvolupament de competències científiques: matemàtica i coneixement i interacció amb el món físic Divulgació de les innovacions de caire científic (producció d'energia, tecnologia mèdica, l'alimentació transgènica, etc.) i de la ciència, en general. Enfocaments metodològics: resolució de problemes, formulació d'hipòtesis, experimentació i treball de laboratori, sortides de camp, tallers, interacció i treball en equip, argumentació ... Desenvolupament del pensament creatiu i del llenguatge a través de les ciències
Promoure processos de reflexió i accions educatives de respecte i millora del medi ambient	Projectes de centre sobre educació ambiental Formació per a coordinadors de projectes de centre Tractament curricular específic i transversal de l'educació ambiental

5.8. Educació social, cultural i artística

Objectius	Actuacions
Promoure l'adquisició de la competència cultural i artística de l'alumnat	Formació per a les àrees específiques (educació musical, plàstica i visual, literatura ...) Tractament transversal i línies de centre
Promoure el coneixement de les diverses manifestacions artístiques i dels creadors de l'àmbit cultural de les Illes Balears	Actuacions formatives en col·laboració amb institucions o entitats sobre patrimoni artístic i cultural
Impulsar l'actualització didàctica de les àrees de ciències socials	Formació per a les àrees específiques Actualització metodològica i recursos
Promoure el coneixement del patrimoni històric i cultural de les Illes Balears	Actuacions formatives en col·laboració amb institucions o entitats sobre patrimoni artístic i cultural
Donar difusió a les iniciatives educatives per a la interacció europea*	Formació per a la participació en activitats educatives de dimensió internacional

* Les actuacions que se'n derivin s'organitzaran i/o realitzaran des del Servei de Programes Internacionals, adscrit a la Direcció General d'Ordenació, Administració i Inspecció Educativa (DGOAIE), en col·laboració amb el SFPP a efectes de certificació i registre, principalment.

6. Projectes experimentals del Servei de Formació del Professorat

Els principis orientadors als quals en referíem a l'apartat primer, l'adequació de les modalitats a les necessitats formatives i els objectius d'aquest pla, aconsellen fer èmfasi especial en determinats aspectes que s'haurien d'implementar en els diferents programes anuals com a projectes experimentals. Aquestes actuacions tendran un seguiment acurat i una avaluació anual i bianual, els resultats de les quals indicaran la seva vàlua com a model d'actuacions formatives futures i la seva inclusió o no en el desenvolupament normatiu sobre formació permanent del professorat.

Proposam quatre tipus de projectes experimentals:

- Modalitats formatives experimentals: Projecte d'innovació pedagògica (PIP), Projecte de formació de zona, Assessorament entre professorat, Conversa pedagògica.
- Millora de la capacitació per a la funció assessora de la formació del professorat: coordinació i tutoria de formació a distància i elaboració de materials de formació modulars per a modalitats *e-learning* i *blended learning*. La formació per assessories haurà de contemplar aquests aspectes.
- Nous enfocaments formatius: seminaris sobre pràctica reflexiva.
- Millora del servei i l'organització dels CEP: implantació de sistemes de gestió de qualitat.

6.1. Projecte d'innovació pedagògica

Els centres escolars són els agents de processos de canvi i millora, segons les condicions i necessitats del seu alumnat i del context, en col·laboració amb tota la comunitat educativa i, especialment, amb la implicació i el compromís del professorat. En el procés de detecció de necessitats de formació, els centres educatius, i també el professorat de forma individual, va expressar com a preferent aquesta tipologia formativa.

Els instruments bàsics dels processos de canvi són l'avaluació i la innovació, complementats per la formació i el treball en equip del professorat com a recursos indispensables per a l'obtenció de canvis significatius que impliquin noves formes de pensar l'educació i noves formes d'actuar o noves pràctiques pedagògiques. Tal com ja avançàvem a l'apartat 1.4., entenem, per tant, la formació permanent del professorat estretament lligada a processos d'innovació pedagògica i a l'aplicabilitat a l'aula i al centre.

El Projecte d'innovació pedagògica (PIP) es convocarà des del Servei de Formació Permanent i la xarxa de CEP, en col·laboració amb altres serveis educatius, si s'escau, tal com especificarà la convocatòria. Aquesta marcarà algunes línies preferents, si bé no s'exclouran les propostes pròpies dels centres. Per al desenvolupament d'aquestes iniciatives es comptarà amb la supervisió i l'assessorament del Departament d'Inspecció Educativa, en el marc de les seves competències.

La convocatòria es difondrà preferentment durant el mes de maig i es resoldrà en una comissió de selecció durant el mes de setembre, si s'escau. Els centres seran seleccionats d'acord amb uns requisits de participació i de distribució territorial segons les zones d'implantació dels centres de professorat. Des dels CEP respectius, de forma conjunta amb l'equip docent del centre, es concretarà el projecte, els participants i altres aspectes d'interès.

El projecte tindrà una durada de dos a tres cursos escolars tenint en compte les fases fonamentals dels processos de canvi (iniciació, implementació i institucionalització), amb una durada per fase que podrà ser des d'un mínim de 20 hores fins a un màxim de 40 hores.

Comptaran amb l'assessorament i la gestió del CEP, amb recursos econòmics derivats de la formació i amb la certificació en crèdits de formació per als participants. Els projectes institucionalitzats s'inscriuran en una base de dades de bones pràctiques escolars per tal de facilitar la difusió de la seva experiència a través de la seva participació en actuacions formatives o publicacions de caràcter pedagògic.

Seràn d'aplicació a tots els CEP amb un màxim de projectes de primer any no superior a la meitat d'assessories.

6.2. Projecte de formació de zona

Els Projectes de formació de zona sorgeixen de la valoració positiva de pràctiques formatives ja experimentades, a través dels CEP, per iniciativa, generalment, de la inspecció educativa i de centres d'una mateixa zona. Aquestes actuacions formatives volen donar resposta, entre d'altres, a la necessitat de coordinació entre centres i/o professorat d'una mateixa àrea i pretenen impulsar una formació contextualitzada a la pràctica i als equips docents, de forma que es faciliti la creació de xarxes de centres o xarxes de professorat. La coordinació entre centres de secundària i els seus centres adscrits de primària ha estat un, encara que no exclusiu, dels objectius d'aquestes actuacions formatives.

Aquestes actuacions sovint s'han formalitzat a través de la modalitat *seminari* o *formació a centre*. Incloure-les com a projecte experimental significa un impuls i una atenció preferent tant pel que fa al seu desenvolupament com pel que fa a l'avaluació de la transferència i l'impacte en la pràctica docent. De l'avaluació dels resultats d'aquests projectes, se'n pot derivar una nova modalitat formativa singular que al moment oportú s'haurà de recollir en la normativa pertinent.

Els projectes podran sorgir a proposta de l'administració educativa o dels mateixos centres, en col·laboració amb el SFPP o els CEP. El seguiment del projecte s'ha de coordinar entre la inspecció i l'assessoria responsable del projecte del CEP, sense descartar altres vies de col·laboració externes, com pot ser la participació de la UIB, preferentment.

Es duran a terme al CEP corresponent, segons la demanda realitzada des dels centres o des de l'administració educativa i les orientacions del Departament d'Inspecció Educativa, que informará sobre la idoneïtat de la seva realització.

6.3. Assessorament entre professorat

En la quotidianitat de la tasca escolar es donen situacions no previsibles que necessiten una intervenció molt específica, que ha de ser de curta durada i de resposta immediata per part d'una persona externa al centre.

Per donar espai a aquest tipus de necessitat formativa, s'experimentarà als CEP aquesta nova modalitat que pretén impulsar la formació entre iguals i l'intercanvi de coneixements i d'experiències pedagògiques de docent a docent en actuacions d'assessorament puntual i molt específic, al marge de la realització concreta d'una activitat formativa de centre o del treball directe amb l'alumnat.

Aquesta modalitat de formació es pot donar en contextos diferents:

- Assessorament puntual a un equip de docents en relació a una temàtica concreta o a un projecte d'aula: aclarir pautes d'actuació, recursos, referents teòrics i científics, criteris i orientacions organitzatius i/o pedagògics.
- Assessorament als òrgans de coordinació didàctica per respondre a alguna necessitat incipient d'innovació pedagògica i per ajudar i orientar en la presa de decisions de centre.

Per facilitar aquest tipus d'assessorament s'haurà de constituir un banc d'experts integrat per professorat de totes les etapes educatives, amb formació específica en diferents temàtiques, amb experiència o amb bones pràctiques docents reconegudes.

Aquests assessoraments es desenvoluparan en un màxim de quatre hores i tendran certificació només per a les persones encarregades de l'assessorament.

Aquest projecte s'experimentarà als CEP durant el primer bienni, coordinat per la direcció. Al Pla anual es farà constar la participació en aquest projecte.

6.4. *Conversa pedagògica*

Aquesta modalitat formativa pretén fomentar la reflexió pedagògica i la participació a través de trobades de professorat a l'entorn de temes d'actualitat educativa. A través del CEP de cada zona es convocarà una activitat, modalitat semipresencial, amb diverses trobades presencials sobre un tema de debat. El nombre mínim i màxim de participants s'haurà de fixar de manera que permeti la reflexió i la participació productiva. El professorat inscrit disposarà d'un espai a l'entorn virtual on s'exposaran els documents per al debat, s'establiran fòrums de participació i es recolliran els documents de conclusions, que podran ser difosos a través dels mitjans de comunicació interns o externs adequats. El debat ha de comptar amb un ponent expert en el tema i amb un moderador.

Aquest marc descrit pot tenir diferents variacions: converses pedagògiques per etapes educatives, per línies temàtiques, etc. També és susceptible de convocar-se en col·laboració amb altres entitats i de donar entrada a altres professionals o membres de la comunitat educativa (alumnat, famílies, associacions, etc.).

Aquest projecte s'experimentarà als CEP durant el primer bienni, amb coordinació a càrrec de la direcció. Al Pla anual del CEP es farà constar la participació en aquest projecte.

6.5. *Coordinació i tutoria d'activitats de formació a distància*

El Programa Formació a Distància (FaD) es dissenya i gestiona totalment des del Servei de Formació Permanent del Professorat, encara que alguns assessors i assessores de CEP hi participen com a tutors dins del seu pla de treball. La demanda d'activitats de formació a distància augmenta curs rere curs i és evident que les entitats de formació han de poder oferir formació presencial, *e-learning* i *blended learning*. És per això que el programa d'activitats a distància s'haurà de compartir entre tota la xarxa de formació. Aquesta incorporació serà gradual, a mesura que les característiques tècniques dels equipaments de què disposem ens permetin una gestió totalment compartida. Dins una primera fase es tractarà que els CEP incloguin dins del pla de treball de les seves assessories la coordinació i/o tutoria d'aquestes activitats, mentre que la gestió inicial (convocatòria, inscripcions, selecció de participants, etc.) i l'organització general (distribució de cursos, selecció de tutors/es, etc.) seguirà al SFPP.

Aquest projecte s'experimentarà durant el primer bienni, amb la participació d'una part de les assessories de cada CEP. Al Pla anual es farà constar la participació en aquest projecte.

6.6. *Elaboració de materials de formació modulars e-learning i blended learning*

En relació amb l'apartat anterior, caldrà que els assessors i assessores de formació, individualment o en petit grup, d'un mateix CEP o de diversos CEP, elaborin materials de formació amb organització modular per a la formació en fases a distància. El projecte es desenvoluparà en dues fases:

- a) fase d'elaboració, per a la qual cosa es facilitarà la formació adient.

- b) fase d'experimentació, en la qual s'oferirà l'activitat formativa, es coordinarà i es farà el seguiment tutorial.

Aquest projecte s'experimentarà durant el primer bienni, amb la participació d'una part de les assessories de cada CEP. Al Pla anual es farà constar la participació en aquest projecte.

6.7. Intervenció assessora sobre la pràctica reflexiva dels docents

Es tracta d'experimentar un nou enfocament formatiu, basat en les teories constructivistes de l'aprenentatge, a través de seminaris en els quals els docents estudiïn els seus propis mètodes d'ensenyament, a partir de l'observació sistemàtica de les seves activitats a l'aula, el qüestionament d'aquestes experiències i l'anàlisi i reflexió en un marc de formació entre iguals. El formador/a hi jugarà un paper d'acompanyament col·laboratiu.

Per dur a terme aquest projecte s'han dissenyat dues fases:

- a) fase de formació sobre la pròpia pràctica assessora.
- b) fase d'experimentació en activitats amb participació de docents en actiu.

Aquest projecte s'iniciarà durant el primer bienni a partir d'una actuació formativa específica per a assessors i assessores, convocada des del Servei de Formació Permanent del Professorat.

6.8. Implantació de sistemes de gestió de qualitat als CEP

La implantació de sistemes de gestió de qualitat és una de les línies prioritàries d'actuació dins del Pla estratègic de la Conselleria d'Educació i Cultura. La xarxa de formació no pot quedar exclosa d'aquest procés i per això com a mínim tres centres del professorat hauran de participar d'aquest projecte durant el primer bienni. La resta s'hi haurà d'incorporar a partir del tercer curs de vigència d'aquest pla. La formació anirà a càrrec del Servei d'Implantació de Sistemes de Qualitat de la Direcció General de Planificació i Centres, i la coordinació anirà a càrrec de la direcció dels CEP. Al Pla anual es farà constar la participació en aquest projecte.

7. Avaluació de la formació

L'avaluació és l'element indispensable de qualsevol procés de millora i d'innovació; inherent, per tant, al fet educatiu des d'una perspectiva que engloba tant les actuacions concretes a l'aula com les propostes de l'administració educativa. Per això, l'avaluació de la formació ens haurà de permetre, a grans trets, assolir els objectius següents:

- Proporcionar a l'Administració educativa informació quantitativa i qualitativa referent al desenvolupament dels plans plurianuals i programes anuals de formació.
- Proporcionar informació relativa a les activitats de formació a les institucions formatives i al professorat formador i/o assessor.
- Possibilitar la participació i la implicació del professorat, en particular, i dels centres, en general, en el procés formatiu.
- Obtenir una informació que permeti als gestors i als organitzadors de la formació permanent la presa de decisions respecte a les modificacions que s'hi han d'introduir, per a la consecució de les finalitats proposades.
- Establir plans de millora de la pràctica docent i de la gestió i organització pedagògica dels centres educatius.

L'avaluació de la formació permanent s'ha de desenvolupar sobre quatre grans eixos:

1. Pla quadriennal i programes anuals

Es tracta d'avaluar la utilitat del Pla de formació per a l'elaboració de programes que permetin la consecució dels objectius inicials previstos. Ha de permetre comprovar que, realment, els programes formatius han servit per millorar o omplir les mancances per a les quals es varen dissenyar.

Els agents seran el Servei de Formació Permanent del Professorat (SFPP), la xarxa de CEP de les Illes Balears, els departaments i serveis educatius de la Conselleria d'Educació que generen activitats formatives pròpies i les institucions o entitats externes que organitzen i gestionen activitats de formació permanent homologades. L'òrgan consultiu serà la Comissió de Formació Permanent del Professorat de les Illes Balears i les subcomissions que es puguin crear a fi de fer el seguiment de plans, programes o projectes experimentals. L'òrgan assessor per excel·lència per sistematitzar i establir els processos d'avaluació, independentment de la seva participació directa o no, serà l'Institut per a l'Avaluació i la Qualitat del Sistema Educatiu (IAQSE).

Els instruments d'avaluació seran els informes de seguiment i valoració. Caldrà adequar i millorar els instruments específics de recollida de dades i els de tractament de dades i d'anàlisi de resultats.

Temporització:

- a. Pla quadriennal. S'ha d'avaluar el disseny i el desenvolupament del pla, a mesura que es tanquen els programes anuals. Al final del primer bienni s'han d'establir mesures de reformulació i millora, si és adient. Al final del quadrienni el SFPP ha d'elaborar un informe final d'avaluació amb les conclusions, recomanacions i guies d'actuacions futures i ha de vetllar per l'adequada difusió del document.
- b. Programes anuals. El SFPP, conjuntament amb la xarxa de CEP i els diferents serveis educatius que han generat actuacions formatives, han d'avaluar cada curs escolar el conjunt d'activitats formatives que han realitzat. Es tractarà d'introduir mesures reguladores que equilibrin els continguts de cada programa anual perquè afavoreixin la consecució dels objectius del Pla.

2. Projectes experimentals

L'avaluació dels projectes experimentals ha de constatar la seva validesa per a la millora de la formació per tal d'incloure'ls o no, amb modificacions si cal, com a pràctiques formatives habituals. La temporització de l'avaluació d'aquests projectes serà de seguiment anual i al final del primer bienni s'elaborarà un informe de conclusions i propostes de continuïtat i millora.

Els agents seran els següents: el SFPP, els equips pedagògics dels CEP o els assessors i assessores que hi hauran participat, la Inspecció Educativa i l'àmbit de les seves competències, si s'escau, i, si cal, els serveis educatius pertinents.

3. Actuacions formatives

L'avaluació de les activitats formatives ha de constituir un instrument de participació i d'implicació del professorat en el procés de formació. Ha de permetre valorar el procés i alhora fer conèixer als gestors de la formació i a les entitats organitzadores el grau de satisfacció dels participants respecte a la formació rebuda, el grau d'assoliment dels objectius didàctics de l'activitat i l'impacte de la formació en la pràctica docent.

Si la tipologia de l'activitat ho permet, s'ha de tenir en compte l'avaluació diagnòstica, la formativa i la sumativa per poder adequar l'actuació formativa a les necessitats dels assistents, especialment si es tracta d'un equip docent.

Els instruments d'avaluació han de permetre obtenir dades fiables sobre la satisfacció dels assistents a una activitat en relació al disseny, al desenvolupament, al professorat formador, a la gestió i la intervenció assessora i als aprenentatges adquirits i les seves possibilitats d'aplicació a l'aula, bàsicament. S'hauria d'avançar en l'ús d'instruments d'avaluació telemàtics, generalment qüestionaris, que permetin obtenir resultats automàtics, al costat d'altres instruments com sessions de posada en comú de treballs o experiències, participació en debats, treballs d'aplicació a l'aula pertinents, valoració d'altres col·legues o de l'alumnat, observació directa, entrevistes, etc.

Els principals agents d'avaluació seran el professorat i/o els centres docents (professorat, alumnat, famílies) que participen de la formació, la inspecció educativa en les actuacions que ho requereixin i en l'àmbit de les seves competències, si s'escau, el professorat formador i els assessors i assessores de formació o equips pedagògics del CEP que intervenen en l'activitat i la gestionen.

4. Transferència i impacte de la formació

Un dels grans reptes de la formació permanent del professorat és poder constatar la seva incidència en la pràctica docent i en la gestió de centres, els canvis reals que s'esdevenen. Es tracta d'una avaluació que s'haurà de realitzar amb posterioritat i per a la qual s'ha de comptar amb el compromís d'aplicació per part dels assistents a les activitats. L'assoliment de la transferència és clau en tot el procés formatiu, ja que, si no es produeix, no s'esdevé l'impacte de la formació. S'han de dissenyar actuacions formatives i metodologies que facilitin aquest procés com poden ser la inclusió de treballs d'aplicació a l'aula en les activitats que s'escaigui, i, sobretot, les modalitats que impliquin més treball en equip docent o reflexió sobre la pròpia pràctica.

Els instruments per dur a terme aquesta fase poden ser diversos, en funció del context de cada assistent i de l'activitat formativa. Es poden utilitzar qüestionaris, entrevistes, observació externa directa, diferents mitjans d'autoavaluació, valoracions de l'alumnat, valoracions entre iguals, etc.

Als agents tradicionals (professorat assistent, formadors/es, assessors/es), s'hi han d'afegir altres que, tant des de l'administració educativa (Inspecció i IAQSE) com des dels propis centres (equips directius,

equips docents ...) poden contribuir a avaluar l'impacte de les millores o dels canvis que es proposava l'activitat formativa.

Per a la concreció d'aquest tipus d'avaluació se seleccionarà anualment una mostra d'activitats formatives, preferentment realitzades amb equips docents o amb un fort component d'aplicabilitat.